

Blik op de Ardennen

TOERISME BELGISCH LUXEMBURG

Les ÉPILOUX, ijzer en vuur

Altijd sfeer in
de CAFÉS CHANTANTS

Met GRAUWTJE
in de Hoge Ardennen

3 nieuwe
KUNSTMUSEA!

DE ARDENNEN IN DE WINTER

Tips wit als sneeuw,
of liever in
een ander kleurtje?

regardsdardenne@ftlb.be
abonnement.ra@ftlb.be

Adres van de redactie:

Blik op de Ardennen c/o FTLB
quai de l'Ourthe, 9
B-6980 La Roche-en-Ardenne
regardsdardenne@ftlb.be
Officieel orgaan van de Toeristische
federatie van Belgisch Luxemburg VZW (FTLB) -
Koninklijke maatschappij
Tel.: +32 (0)84 41 10 11
Fax: +32 (0)84 41 04 39
info@ftlb.be

Verantwoordelijk uitgever:

Valérie Lescrenier
Directrice FTLB - Quai de l'Ourthe, 9
B-6980 La Roche-en-Ardenne
N° ISSN: 2294.4214

Voorzitter: Marie-Eve Hannard

Hoofdredactrice: Anne Segers
regardsdardenne@ftlb.be

Redactiecomité:

Directiecomité van de FTLB

Auteurs:

P. Ghislain, P. Willems, J. Polet, F. Lutgen,
E. Batter, J. Cornerotte, B. Petit, J. Mossiat, RND

Redactiesecretaris: J. Polet

Lay-out: LARDOGRAPHIC

Verantwoordelijke voor de advertenties:

regardsdardenne@ftlb.be

Abonnementendienst:

Bertrand Petit
abonnement.ra@ftlb.be

Vertaling: Lingua T

Oplage: 10.000 exemplaren

Gratis behalve verzendkosten

Druk: EXCELLE print

Blik op de Ardennen draagt zorg voor het milieu. Het
magazine is gedrukt op papier dat afkomstig is van
duurzaam beheerde bossen (PEFC) en van gecontro-
leerde en gecertificeerde loten.

Voor de artikels is enkel hun auteur aansprakelijk.
Reproductie, zelfs gedeeltelijk, van artikels en illustra-
ties die in Blik op de Ardennen verschenen, is verboden
behoudens voorafgaand akkoord van de redactie.

Met de steun van
de Provincie Luxemburg

INHOUD

4 **EDITORIAAL**

5 **PATCHWORK**

7 De santons in Wellin
8 Fotowedstrijd

10 **ER EVEN HELEMAAL UIT**

Les Epioux, een verhaal van ijzer en vuur

16 **DE ARDENNEN VOOR FIJNPROEVERS**

Au Cœur de la Gaume in Ethe: een heus instituut!

20 **FEEST IN DE ARDENNEN**

Ga helemaal op in de sfeer van de cafés chantants

26 **DE ARDENNEN ZONDER GRENZEN**

Op ontdekking van de Lesse, de rivier met duizend-en-één
charmes

BLIKVANGER

34 **OP ONTDEKKING IN DE NATUUR**

**De Ardennen in de winter ... enkele sneeuw witte
tips!**

- 36 Glij- en ander plezier!
- 38 Wandelen in de frisse lucht
- 40 Nu de eindejaarsfeesten naderen

42 De hutten van Rensiwez, gewoon doen! (publireportage)

44 **HET ARDENS GEHEUGEN**

Terug naar de bron(nen) in de Hoge Ardennen

52 De Ardense wouden, elk seizoen andere kleuren ...
(publireportage)

56 **DE ARDENNEN ANDERS**

Bloggers in de Ardennen

62 **ARDENS VAKMANSCHAP**

Kunst in drie nieuwe uitzonderlijke ruimtes

Blik op de Ardennen is **gratis te verkrijgen**
in de verschillende toeristische centra van
Belgisch Luxemburg. Tegen betaling van de
verzendingskosten **krijgt u het magazine elk**
trimester in de bus. Eerder uitgegeven nummers
kan u **gratis downloaden** op onze website
www.luxembourg-belge.be

Blijf op de hoogte en beleef Belgisch Luxemburg

elke dag
/blik-ardennen.luxembourg-belge.be

www.luxembourg-belge.be

/Belgisch Luxemburg

/luxembourg_belge

/Luxembourg Belge

© Foto's covers:

Cover 1: Anne-Catherine Lardinois

Cover 4: Pixabay

EDITORIAAL

Beste lezeressen, Beste lezers,

We zijn intussen aan het 23ste nummer toe, maar dankzij u taande het succes van Blik op de Ardennen op geen enkel moment. Daar danken wij u hartelijk voor! Dit moedigt het hele team echt aan om het avontuur verder te zetten.

Wat zal 2019 brengen?

De wereld verandert voortdurend en ons magazine moet volgen. **2019 staat dus in het teken van vernieuwing.** We verklappen zeker nog niet alles – want we willen u verrassen –, maar we nemen u in ieder geval mee voor een zintuiglijke reis tot diep in onze prachtige streek. Passie, smaak, acties ... aanbiedingen in primeur, geschenken ... en altijd inhoud van kwaliteit.

Dat vraagt allemaal veel voorbereiding. Daarom zullen er **in 2019 maar twee edities** zijn, de eerste in het voorjaar en de tweede in het najaar. Het magazine zal op nog meer locaties beschikbaar zijn, maar blijft gratis. Voor wie het thuis krijgt (of graag wil krijgen), verandert er ook niets. De verzendingskosten blijven gelijk – **5€ in België en 15€ buiten België** –, voor **4 nummers**. De betaling zal dus voor twee jaar gelden. Als dat niet handig is.

Wij hopen alvast dat deze bladzijden en de vele volgende u zeer mooie leesmomenen zullen bezorgen!

De redactie

PatchWork

Teksten: Julien Polet

DE WEDSTRIJDJES

DE WINNAARS
VAN VORIG TRIMESTER ...

2 toegangstickets voor het Famenne & Art Museum (Marche-en-Famenne)

Marina DEKOKER (Châtillon), Jean-Marie BERH (Saint-Menges / Frankrijk), Niels PAREDIS (Bree), Anton GEERS (Mol), Herman VANHERP (Mechelen)

1 boek "Instantanés inédits marchois"

Raymond GUILLAUME (Anhée), Maryse LOUIS (Pondrôme), Annick SCIUS (Arville)

2 toegangstickets voor Houtopia (Houffalize)

Stéphanie DE LEENER (Jumet), Nicolas RADERMECKER (Gougnies), Stijn GARAIN (Herfelingen), Odette HANNEUSE (Anhée), Nadia AFIF (Braine)

2 toegangstickets voor het Parc Chlorophylle (Dochamps)

Natacha MORDANG (Haine-Saint-Paul), Ludo WUYTS (Boom), Jacqueline LAMBERT (Voroux-Goreux), Marie NICOLAS (Lustin), Pascal LAHAYE (Mont)

2 toegangstickets voor het Dierenpark van Bouillon

Pascale BELLEFONTAINE (Saint-Servais), Nina VANDE PUTTE (Oudenaarde), Sofie DE ROECK (Geraardsbergen), Christian DE FEVERE (Hamois), Ludwig VAN DEN BROECK (Buggenhout)

De 1011 blijft verbinden

"1011 liaisons ensemble - La Fureur de Lire" is de vijfde editie van het participatief project om aan te zetten tot lezen en schrijven, dat werd opgezet op buslijn 1011 Luik-Athus-Luik, de bewuste 'Trans-Ardenne', de langste lijn van het land (zie BoA nr. 19 - Herfst 2017).

De auteurs van echte of verzonnen verhalen ontmoeten mensen uit alle lagen van de maatschappij en van alle afkomst, de naamlozen van de geschiedenis die zich vandaag afspeelt. Ze sporen meteen aan om de Ardennen en hun vele facetten beter te leren kennen.

"Samen wonen" bevorderen, zoveel mogelijk komaf maken met sociale en racistische vooroordelen: '1011 liaisons ensemble' legt vooral een klemtoon op Vielsalm en Aarlen die zich aansloten bij het Charter voor een gastvrije gemeente. Laat het duidelijk zijn: hier wordt iemand van buitenlandse herkomst onthaald als echt van hier.

1011liaisons

DE WEDSTRIJDJES

Te winnen:

5 x 1 exemplaar van het boek
"1011 liaisons ensemble"

Deelnemen van 22/12/18
tot 25/01/19

<http://bit.ly/Ardennen18>

KOM BIJ ONS
LANGS ...

De Toeristische Federatie van Belgisch Luxemburg neemt het hele jaar door deel aan allerlei beurzen. Het moment bij uitstek om uw volgende uitstap of verblijf te plannen.

- 09>13/01: Vakantiebeurs (Jaarbeurs / Utrecht - Nederland)
- 19>20/01: Reisbeurs Lauwers & Infobeurs (Antwerpen)
- 25>27/01: Tourissima (Grand Palais / Rijsel - Frankrijk)
- 02>03/02: Fiets en Wandelbeurs (Flanders Expo / Gent)
- 01>03/03: Fiets en Wandelbeurs (Jaarbeurs / Utrecht - Nederland)
- 14>17/03: Destinations Nature (Porte de Versailles / Parijs - Frankrijk)
- maart: Wallonië in Vlaanderen (Roeselare - te bevestigen)

Publicaties 2019 van de FTLB

VANAF JANUARI 2019

De boom in ons

Cécile Bolly

Uitgeverij Weyrich

Hoe wordt iemand een vertrouweling van de boom, de natuur? Het is een hele leerschool. Met haar vierde werk over bomen, put **Cécile Bolly** uit haar ervaring en beschrijft ze haar relatie met bomen in haar dagelijks leven. De verrassende vraag van een patiënt, de redding van een vogel, een mand vlechten of de les van een jonge goochelaar. Al die gebeurtenissen hebben veel weg van anekdotes. Behalve dan dat ze voortdurend in het perspectief van een innerlijke tocht worden geplaatst, van een zoeken naar zingeving, een streven naar openheid.

www.weyrich-edition.be

ERRATUM

In tegenstelling tot wat we in onze vorige editie schreven in het artikel over de meester-glasmakers (pagina 31) zijn de raampjes van de Sainte-Margueritekapel van Ollomont niet het werk van Etienne Tribolet. Deze heeft echter wel twee glasramen ontworpen en uitgevoerd voor de nabijgelegen kapel 'Notre-Dame de Hal' van Ollomont.

Een uitstekend middel om uw dagje uit of uw verblijf in een van onze negen regio's goed voor te bereiden.

Welkom in de Ardennen

U ontdekt onder meer alle toeristische trekpleisters en attracties op het grondgebied, net als alle streekproducenten, een agenda van de evenementen, prima tips, ...

Toeristische kaart

Al beschikbaar

Deze nieuwe kaart is de ideale aanvulling van de algemene infobrochure. Alle grote attracties van Belgisch Luxemburg, de panorama's en natuurlijke sites, de musea, kastelen, herdenkingslocaties en militair erfgoed, brouwerijen, ... staan erop aangeduid. Op de achterkant staat de kaart van de hele Ardennen (Frankrijk - België - Luxemburg) en hun toeristische 'musts'.

De longen vullen in de Ardennen

Om Belgisch Luxemburg te doorkruisen te voet, met de mountainbike, de fiets, de motor, de kajak, op de ski's en zelfs te paard.

Campingkaart

Een volledige lijst van de kampeerterrains die lid zijn van de FTLB, met voor elk alle inlichtingen over hun ligging, standplaatsen, uitrusting en ook de verschillende verhuurmogelijkheden.

Nieuw: staanplaatsen voor campers

Al deze publicaties zijn gratis beschikbaar bij de FTLB en in de toeristische centra van Belgisch Luxemburg.

FTLB

+32 (0)84 41 10 11

info@ftlb.be

www.luxembourg-belge.be

De santons in Wellin

"Les Authentiques de Wellin" zijn kleine terracottafiguurtjes die met de hand worden vervaardigd. Maria, Jozef, Jezus, herders, koningen, muzikanten, spinsters, wasvrouwen, bakkers, jagers ... en nog veel andere vormen gepersonaliseerde sets die een integrerend deel worden van het familiaal erfgoed. Ze worden vergezeld door tal van dieren, waaronder de everzwijnen van onze Ardense wouden, naast de ezel, de os en het schaap.

Een hobby werd een passie ... en de "Les Authentiques de Wellin" zagen het levenslicht. **Jeannine De Créé**, leerkracht van beroep, is graag creatief bezig. Ze ontdekt al snel dat ze veel plezier beleeft aan werken met aarde, het ideale materiaal voor haar creaties. Ze is selfmade en leert door te voelen, door veel naslagwerken te lezen en door de contacten met keramisten, die ze onder meer ontmoet in de Provence, het land van de santons (kleine, handgeschilderde beeldjes).

Zo begint ze aan haar nieuwe leven dat ze wijdt aan de vervaardiging van deze figuren in verschillende afmetingen. Ze neemt deel aan ambachtsmarkten en kunsttentoonstellingen. Liefhebbers van santons kennen de Ardense 'santonnière' al goed, want haar werkjes reizen nu al ver over onze grenzen.

Een beetje techniek

De santons worden vervaardigd uit plakken aarde uit Saint-Amand-en-Puisaye (Frankrijk). Door de sjablonen kan een evenwicht bewaard blijven in de grootte van de verschillende personages, die 8 tot 50 centimeter hoog kunnen zijn.

Jeannine maakt de mantels of jurken van de figuren door de afdruk van stoffen (jutedoek, kant ...) in de aarde. De hoofden, armen, gezichten en haren worden voor elk stuk met de hand gevormd en gesculpteerd. Dat maakt ze tot unieke stukken. Er wordt geen enkele giettechniek gebruikt. En ze vergeet nooit wat de kinderlijke kunst haar heeft geleerd, namelijk naïviteit, spontaniteit, eenvoud en frisheid. "De santonkunst is een naïeve kunst, die ons diep in ons binnenste raakt, zoals de glimlach van een kind."

De santons drogen een week lang in openlucht en worden daarna 24 uur gebakken op 1050°C in een keramiekoven. Het buitengewone kenmerk van deze Franse aarde is dat ze grijs is en na de bakking een mooie roze tint krijgt. De enkele toegevoegde elementen, in witte of andere aarde, zorgen voor vorm- en kleureffecten. De zuiverheid van de biscuit gebakken aarde zonder toevoeging van kleuren of emailering en ook de eenvoud van de vormen en lijnen dragen bij tot het authentieke karakter van haar creaties.

www.lesauthentiques.be

FOTOWEDSTRIJD 'NATURE D'EAU'

ALLE FOTO'S VAN DE WINNAARS VAN DE VORIGE EDITIE EN NOG VEEL MEER, ZIJN TE VINDEN OP DE WEBSITE VAN 'LES SAISONS DE LA PHOTO'.

DE PRIJS "ARDENNE" 2018

ANNE-CATHERINE
LARDINOIS

[HTTPS://CLARDINOISPHOTOGRAPHIE.
JIMDO.COM](https://clardinoisphotographie.jimdo.com)

Net als vorig jaar kunnen natuur- en fotoliefhebbers meedoen aan een portfoliowedstrijd in het kader van de openlucht tentoonstellingen 'Les Saisons de la Photo'.

De deelnemers moeten, tegen **uiterlijk 15 maart 2019**, negen foto's insturen rond het thema natuur en water - 'Nature d'Eau'. Dit thema omvat verschillende onderwerpen: fauna en flora van de vochtige gebieden, waterplassen, vijvers, meren, rivieren, zeeën en oceanen, maar ook regen, sneeuw, nevel en mist. Een absolute vereiste is vanzelfsprekende samenhang in de ingediende portfolio's, door het gefotografeerde onderwerp of de opnametechniek bijvoorbeeld.

De jury zal een voorselectie van 20 portfolio's maken. De 20 voorgeselecteerde kandidaten zullen daarna uitgenodigd worden om op zaterdag 13 april 2019 hun portfolio voor te stellen aan de jury en aan het publiek in Saint-Hubert. Deze voorstelling is natuurlijk zeer belangrijk, want de jury zal er ook rekening mee houden voor de selectie van de laureaten van de wedstrijd. Deze zitting zal voor iedereen toegankelijk zijn en belooft boeiende uitwisselingen tussen mensen met een passie voor de fotografie en de natuur.

Er zijn drie prijzen te winnen: de prijs 'Ardenne', de prijs 'Nature du monde' en de prijs 'Emotions'. De portfolio van de drie laureaten zal ook een jaar lang tentoongesteld worden in het Landschapspark (Parc Paysager) van Libramont-Chevigny, in het kader van 'Les Saisons de la Photo en Grande Forêt de Saint-Hubert'.

Info & reglement: www.lesaisonsdelaphoto.be

In het ochtendlicht-Bure

Rust-Veumont

Opstijgende nevel-Gènes

Een verschijning - "Ombres et lumières"

De opvlucht - "Ombres et lumières"

Gems - "Ombres et lumières"

UFO

Kristal

Shrek

DE PRIJS "NATURE DU MONDE" 2018
THOMAS MEUNIER
[HTTP://THOMASMEUNIER.BE](http://thomasmeunier.be)

DE PRIJS "INSOLITE" 2018
PASCALE FILÉE

ER EVEN HELEMAAL UIT / Tekst: Jacques Cornerotte en Pascale Ghislain

Een verhaal

Van ijzer en vuur

Het uitgestrekte domein van **Les Épioux** heeft vandaag iets magisch. Het is als het ware een goed bewaard geheim, ergens tussen de Ardennen en de Gaume, op een steenworp van Florenville. Het ligt aan de rand van de Semois, in een lijst van vijvers en woud, en vertelt de wandelaar de geschiedenis van een rijk industrieel verleden, toen het vuur van de hoogovens er nog hevig brandde. Voor of na deze wandeling moet u zeker een bezoek brengen aan het **IJzermuseum in Saint-Hubert**. Daar krijgt u in een heel nieuwe enscenering een goed idee van het vakmanschap van de Luxemburgse en Waalse metaalwerkers, waar heel Europa om vocht.

Les Épioux

EEN STAALFABRIEK MIDDEN IN HET BOS

Vandaag maken de vijf bekkens die als concrete getuigen overblijven, en het bos zelf de charme van deze plek. De vijvers zijn waterkeringen die begin de zeventiende eeuw werden aangelegd voor de metaalbewerking. Het bos leverde de nodige houtskool voor de ovens en het stuwwater deed de smederij en de hoogovens werken. De ijzernijverheid kan zich zo volop ontwikkelen in de regio en er worden heuse fortuinen gemaakt met deze activiteit.

val al een metaalverwerkend complex van eerste rang uitgebouwd. Dit wereldje van hoogovenmeesters kende elkaar goed, wat niet belette om mekaar hevig te beconcurreren.

Zes jaar later laat Dumoustier nog een extra hoogoven optrekken. Zijn zaken lopen zo goed dat hij zelfs een kasteel kan bouwen, het huidige gebouw dat verschillende keren verbouwd werd. Dumoustier is een echte captain of industry. Door de jaren huurt hij de oven van Herbeumont, koopt hij de smelterij van Mellier-Bas om dan zijn oog te laten vallen op de fabrieken van Habay-la-Neuve (Pont d'Oye). Wanneer hij in 1642 het loodje legt, neemt zijn weduwe Jeanne Petit de teugels van Pont d'Oye over. Zij zal er het kasteel bouwen waar ze gaat wonen.

Les Épioux gaat van hand tot hand, naargelang de lotgevallen van de eigenaars. Vanaf 1812 gaan de zaken bergaf. Een laatste verkoop van het domein zal zijn einde nog versnellen.

Florenville - B4

Syndicat d'Initiative de Florenville

Esplanade du Panorama, 1
B-6820 Florenville
+32 (0)61 31 12 29
info@florenville.org
www.florenville.org

Op de site van Les Épioux (de naam van de waterloop) laat Pierre Dumoustier in 1613 twee smelterijen en een hoogoven bouwen in Chameleux (Florenville), aan de beek met dezelfde naam. Enkele mijlen verder hadden de monniken van Or-

VAN *Pierre-Napoléon Bonaparte* TOT HET BERGEN OCMW

In 1829 wordt het domein, dat dan deel uitmaakt van het grote geheel van het 'Phays de Meussin', openbaar verkocht aan graaf de Geloës. In 1841 weet notaris Bergh uit Neufchâteau het te bemachtigen, om het dan door te verkopen aan **Pierre-Napoléon Bonaparte**.

Pierre-Napoléon is het zevende van de tien kinderen van Lucien Bonaparte. Hij is een neef van keizer Napoleon en zal een liederlijk leven leiden. Hij zwerft zo wat overal ter wereld rond, om in 1861 het kasteel van Les Épioux te kopen. De man heeft een grote passie voor alles wat met schrijven te maken heeft en laat er een pers plaatsen, om zijn eigen geschriften te drukken. Zijn relaties met zijn neef Napoleon III, die op zijn beurt keizer wordt, zijn zo slecht dat de vorst hem verbiedt om zijn tweede voornaam te hanteren. Op het Palais des Tuileries in Parijs, waar de keizer woont, worden zijn uitbarstingen gevreesd. In 1871 zullen de Communards zijn Parijse woning plunderen en daarna in brand steken. Zijn vrouw en zijn kinderen gaan dus op Les Épioux wonen. Maar Pierre zit volledig aan de grond en moet het domein al snel van de hand doen. Hij trekt weer naar Parijs, waar hij op 9 augustus 1881 overlijdt. Het zou zijn wens geweest zijn om in het Ardense woud te worden begraven, maar met die wilsbeschikking werd geen rekening gehouden. Op een

schistplaat op de gevel van het kasteel staat enkel vermeld: *"Hier leefde van 1862 tot 1871 prins Pierre Napoléon Bonaparte, die er in het rauwe genot van de jacht en in de vriendschap van de Ardenners, de enige dagen van rust in zijn avontuurlijke leven kende."*

Drie andere eigenaars zullen elkaar nog opvolgen aan het hoofd van Les Épioux. De laatste, Victor Dejardin, is een doorgewinterde landbouwer uit Harmignies (Bergen). Bij zijn dood zal de stad Bergen het domein erven. Vandaag is het Bergens OCMW nog altijd eigenaar, terwijl het beheer van dit prachtige bosge-

bied toevertrouwd is aan het Departement Natuur en Bos.

EEN BETOVERENDE *wandeling*

Het ontbreekt de mooie regio van Florenville niet aan bewegwijzerde wandelpaden (465 km!). Wij raden een bezoekje aan haar gastvrije toeristische dienst aan, waar u een kaart met een volledig overzicht vindt. De RN 85 (Florenville-Neufchâteau) brengt u naar Les Épioux en zo naar het kasteel. U rijdt verder in de richting van de spoorwegbrug. Voorbij de brug laat u de auto staan op de parking links (Mechnant Fontaine). Daar start de wandeling nr. 20 die aangeduid is met blauwe driehoeken en de naam 'Les Recours' kreeg. Geniet nu een uur lang van de weldoende rust in deze goed bewaarde omgeving. Kijk rond en verbaas u over deze verbluffende biodiversiteit. U gelooft uw eigen ogen, neus en oren niet!

Mag het avontuur wat langer duren, rij dan voorbij de spoorwegbrug rechtdoor tot aan het kruispunt en parkeer op de parking 'Les 4 chênes'. Hier begint wandeling nr. 16, 'Rocher du Chat' genoemd (gele driehoeken - 9 km). De 'Kattenrots' biedt u een onvergetelijke blik op de weelderige Semois, die de dichter Adrien de Prémorel niet zomaar 'koningin van de meanders' noemde.

Rocher du Chat

EEN ZEER RIJKE *flora en fauna*

In 1981 wordt de site Les Épioux beschermd als **domaniaal natuureservaat**. Dit omvat drie van de vijvers: Les Eplatis (de grootste), Les Sarrazines en Le Fond de Chassepierre. Het water is er bijzonder zuiver en **in België zeldzame planten** vonden er een uitgelezen woongebied. Zo koloniseerden bijvoorbeeld het oeverkruid en de eivormige waterbies de plek. Het waterdrieblad en het moerasviooltje zijn te vinden in het vochtige gebied naast Les Eplatis. De **vogels** bleven

niet achter. Met een beetje geluk kan u wilde eenden, kleine karekieten, rietzangers en, wat vervelender want invasiever, de grote Canadese gans opmerken. De zeer discrete (en dat zullen wij ook zijn) zwarte ooievaar nestelt zich eerder in het bosplateau dat uittorent boven Daviha en Chassepierre, waar hij de rust vindt die hij altijd zoekt.

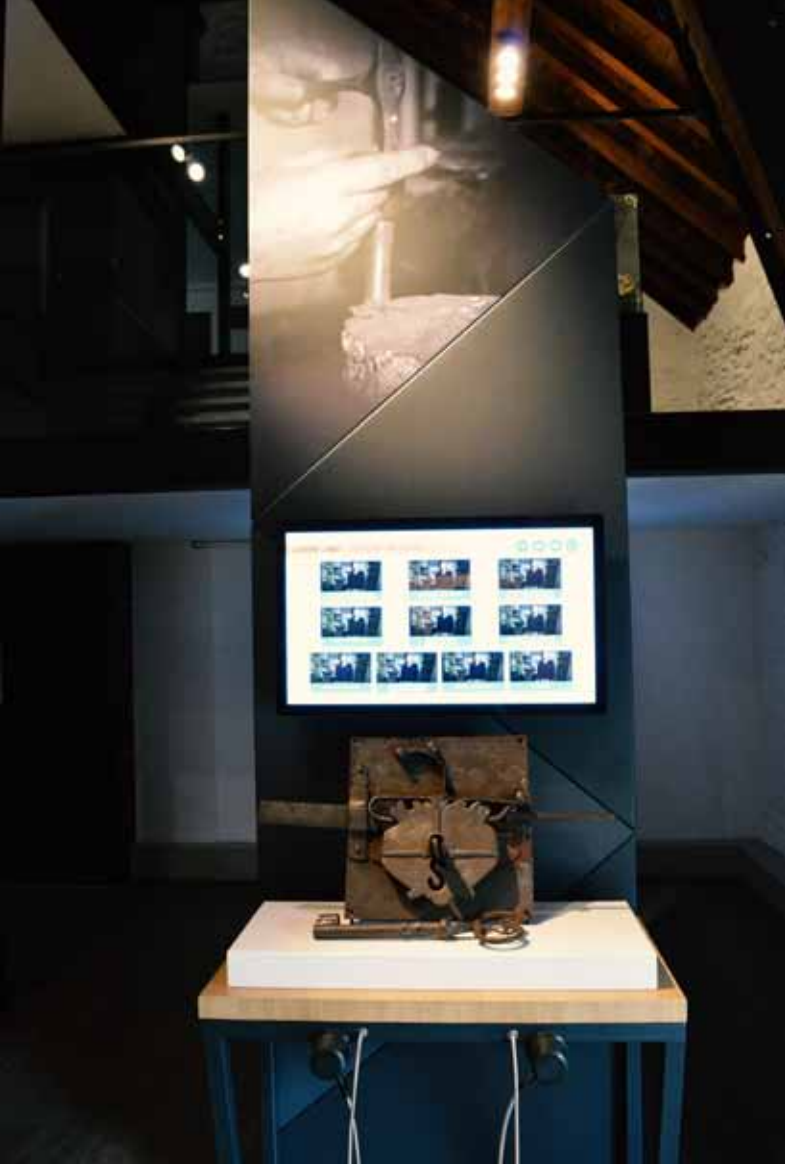
In dit uitgestrekte bosmassief is ook **groot wild** thuis: herten, everzwijnen, reeën vinden er een onderkomen, eten en de juiste omgeving om zich voort te planten. Vóór WO II werd al een poging gedaan om de meer exotische Europese **moeflon** te introduceren, maar dat liep op een mislukking uit. De tweede poging, in de jaren vijftig, had meer succes. Zowat honderd dieren doorkruisen nu de bossen van Les Épioux. Onlangs kwam ook de **gewone wasbeer** zich in de regio vestigen. Maar ook hij is invasief en richt geregeld schade aan onder de kikvorsachtigen en de vogels die op de grond nesten. En hij blijft vrolijk terrein veroveren.

En tot slot is onder de vele aanwezige **insecten** (onder meer waterjuffers) de kleine goudsprinkhaan (*Euthystira brachyptera*) een geval apart. Dit is de enige plek in de Ardennen waar hij gekend is.

Les Épioux - B3

'BROUWERS' *van lava en vlammen*

Fourneau Saint-Michel is de eigenste plek waar in de achttiende eeuw aan metaalbewerking gedaan werd. Hier kunt u het mysterie ontrafelen van de omzetting van een erts in gietijzer en daarna in ijzer. **De houtskoolhal, de hoogoven en de smelterijen** stonden gegroepeerd, om tegelijk partij te trekken van het hout, de erts en de rusteloze rivieren om de reusachtige balgen en hamers te doen werken. Het museum is ingericht in de woning van de ovenbouwer. We zijn hier op een boogscheut van de abdij van Saint-Hubert.

Het was de **vader-abt van Saint-Hubert**, Nicolas Spirlet, die tussen 1768 en 1778 een heel systeem uitbouwde voor de exploitatie en de metaalproductie op verschillende locaties: Poix-Saint-Hubert, Habay (kasteeltje) en Masblette (het IJzermuseum). Zodra hij zijn func-

tie opneemt, zal de vooruitziende man alsmear meer industriële activiteiten opzetten en de werkwijzen in de landbouw verbeteren om de abdij meer inkomsten te garanderen. De hoogoven van Saint-Michel zal blijven werken tot in 1810.

De **verklarende videofilms, de maquettes en interactieve belevingen** beloven u boeiende en leuke momenten in deze gloednieuwe ruimte. Vandaag hebben nieuwe technieken de vroegere vakkunde vervangen. Maar de toekomst blijft geënt op die oude tradities, en kleine Waalse bedrijven putten nog altijd uit die kennis, die ze doen evolueren en die ze aan de nieuwe vereisten aanpassen. Nieuwe beroepen ontstaan, zoals blijkt uit de getuigenissen van nieuwe ondernemers die het woord krijgen in korte, maar leerrijke filmpjes.

Het domein van Fourneau Saint-Michel omvat niet enkel het **ijzer-museum**, maar is ook een **open-luchtmuseum**. Hier werden tal van getuigen van de plattelands-architectuur 'getransplanteerd' in volle natuur: typische gebouwen van de Ardennen, Lotharingen, de Condroz-Famenne en zelfs Naams Haspengouw. Gratis parkeren kan tussen de twee sites, met PBM-parkkeerplaatsen en een fietsenstalling.

Een combiticket geldt voor het hele aanbod. Ook rondleidingen, animatie à la carte, snacks en meer gastronomische voorstellen zijn mogelijk.

Fourneau-Saint-Michel - B2

Domaine du Fourneau-Saint-Michel
+32 (0)84 21 08 90
www.fourneausaintmichel.be

Au Cœur de la Gaume

IN ETHE:

EEN HEUS INSTITUUT!

ALS U VOORZICHTIG DOOR ETHE RIJDT, KUNT U DE INDRUKWEKKENDE, GESCULPTEERDE SCHUURDEUR GEWOONWEG NIET MISSEN. ERACHTER SCHUULT EEN HEUSE GROT VAN ALI BABA. U BENT IN

*Au Cœur de la Gaume,
bij 'le' Glaude en
'la' Vovonne!*

IN HET OUDE GAUMESE HUIS ZIJN NU AL BIJNA DERTIG JAAR EEN BISTRO EN EEN RESTAURANT GEVESTIGD! HET IS EEN HEUS INSTITUUT GEWORDEN IN DE STREEK VAN VIRTON. NADERE KENNISMAKING ...

*Het begin van een
mooi avontuur*

Claude Peignois is de jongste van drie broers. Na het atheneum van Virton gaat hij communicatie en radio studeren aan het INSAS. Maar hij mist zijn geliefde Gaume te erg. Dus vestigt hij zich er als tuinbouwer, om er de zuurkool te produceren die hem befaamd zal maken. In 1987 valt hij als een blok voor een vervallen hoeve in de buurt. Hier kwam hij als jongetje de bewoners helpen met het verzorgen van enkele koeien, varkens, kippen. Het breekt zijn hart om de hoeve in deze erbarmelijke staat te zien. Hij neemt zijn tijd om alles goed te overdenken en koopt uiteindelijk het oude gebouw. Het succes laat niet

op zich wachten. *“Ik heb veel geluk gehad”,* geeft Claude toe. *“Al snel kreeg ik het vertrouwen van klanten die bleven terugkomen.”*

Een must gewoon

Wat meteen aanspreekt, is het kader. Zichtbare steen, eiken plafonds, open haard en zeker ook de vrolijke (maar uitgekiende) mikmak van oude emailplaten, dagelijkse gebruiksvoorwerpen van onze grootouders. Claude is en blijft een dichterlijke ziel, en fan van ‘la’ Marguerite Brouhon, de kunstschilderes uit de streek die al te vroeg heenging. Nostalgie? Ongetwijfeld. Een voorbeeld? De gasten komen het restaurant binnen langs de oude deur van de schuur.

Claude had een sas ingericht tussen deze deur en de echte ingang en al snel namen zwaluwen er hun intrek: tussen de balken zijn een kleine tien nestjes gemaakt!

Op de verdieping worden er af en toe voorstellingen georganiseerd. Er is geen echte regelmaat, maar de laatste hartendief van Claude en Maryvonne dateert van begin augustus: een poëzierecital met teksten van Francis André, de landbouwer-dichter uit Fratin, en van Marguerite Brouhon, die ook gedichten schreef. Claude en enkele vrienden hebben deze ontroerende literatuur (weer) hulde gebracht, begeleid door twee muzikanten, ook van topniveau. Meer van dat. *“Niet onmogelijk”,* horen we van Claude. *“We improviseren vaak.”*

Een (grote) familiezaak

Alle Gaumezen kennen de keuken van Maryvonne en Claude. Ze bestaat uit smaken van eigen bodem. De keuken is het terrein van Maryvonne en Marguerite, een dochter. Claude doet alles in de zaal op wieltjes lopen en babbelt met de klanten. Maar zijn het wel klanten? Jean-Luc Petitrenaud (*Les Escapades de Petitrenaud* op France 5), die een kroniek wijdde aan Au Cœur de la Gaume, drukte het zo uit, en mooier kan ik het zelf niet zeggen: “De klanten hebben een vriendenblik”. Pierre Perret, fijnproever als hij is, die toen de plek bezocht, deed er nog een schepje bovenop: “Claude serveert ons een oprechte keuken. Hij weet wat gezelligheid is.” Want daar draait het inderdaad om. “Ik heb altijd getracht nog iets meer te doen dan gerechten op tafel zetten”, vertelt Claude. “Het eten moet lekker zijn, natuurlijk, maar het moet ook (en misschien vooral) gezellig zijn aan tafel, het genot van een fijne babbel bij een goed glas en van een eenvoudige keuken die staat voor wat al even eenvoudig geluk.”

Ga er dus een aperitiefje nemen op een zondagmiddag. Wedden dat u zich laat meeslepen door de geuren die uit de keuken ontsnappen? Als er nog plaats is natuurlijk, want het huis is erg in trek!

Voorrang aan de korte keten

Maryvonne en Claude willen over de hele lijn coherent zijn. De meeste (goede) ingrediënten voor de bereidingen van het huis komen van streekproducenten. De zuivel is afkomstig van de hoeve van Hamawé (biodynamische productie), de forel van de viskwekerij van Hamawé (de gerookte forel is niet te overtreffen), de aardappelen, groenten en geitenkazen van de Ferme du Hayon, terwijl het vlees (varken en rund) wordt geproduceerd door telers uit de streek en verpakt in het gemeentelijk slachthuis van Virton. En de vleeswaren? “Huisgemaakt”, beklemtoont Claude, niet zonder trots. Zoek in het Sonuma-archief* de korte reportage waarin hij samen met zijn toen tienjarig dochttertje de Gaumese bloedworst fabriceert. Dit stukje televisie van twee minuten uit 1998 is een heus archiefpareltje! En het schaap? “Het zijn Rode Ardenners (*Roux d’Ardenne*, een lokaal schapenras) die worden gekweekt ... door mijn dochter”, glimlacht Claude. Een familiezaak, zeiden we toch!

Aan tafel!

Au Cœur de la Gaume is open ’s middags en ’s avonds, van donderdag tot zondag. Er zijn een vijftigtal couverts en het zit er meestal vol. Op het menu staan, we blijven het herhalen, streekgerechten op basis van traditionele Gaumese recepten in een nieuwe, maar toch nog erg herkenbare, look. Maryvonne en Claude hebben een grote passie voor authentiek. Dus? We beginnen met de toppers.

De ‘**touffaye**’ (stoofpotje van aardappelen, met varkensvlees, spek en zuivere varkensworsten) is het symbool van het huis. U krijgt van ons het recept hieronder (in het Gaumees dialect en in een Nederlandse vertaling, alstublieft). Het is vooral een herfst- en wintergerecht van stevige en smakelijke kost. De **zuurkool van het huis** is ook een must, net als de ‘**cabus roussi**’, kool met schaap en lam. Opgediend met een vers slaatje zal ook de **Gaumese pastei** (taart met gemarineerd varkensvlees) u zeker weten te bekoren. Doe daar nog de **zwarte bloedpens** met appelmoes bij en u hebt meteen een goed beeld van de typisch Gaumese keuken van dit huis.

*www.sonuma.be (tik in de zoekmotor ‘boudin fermier gaumais’)

TOEMAATJE

Gaumese pastei
(taart met gemarineerd varkensvlees)

Ook aan voorgerechten is er grote keuze: escargots, terrines, filets van gerookte forel, een bordje vleeswaren met sla ... Met het palet desserts en kazen hebt u zowat de hele kaart van Au Cœur de la Gaume gezien.

De dranken zijn evenmin te versmaden. Naast een goedgevulde wijnkaart ruimt de baas ook veel plaats in voor streekbieren: Gengoulf, Gaumaise, Orval, Millevetus, Rulles sprankelen aan de toeg van de taverne naast het restaurant.

Zo, u weet nu bijna alles over deze wat magische plek. Niet aarzelen dus, op naar Au Cœur de la Gaume. Om u te laten verleiden door het onthaal en de keuken van Maryvonne, Marguerite en Claude. Geen twijfel mogelijk, ook u zal bezwijken! Zeg dat een Gaumees het gezegd heeft!

Ethe - C4

Au Cœur de la Gaume
rue Docteur Hustin, 51
B-6760 Ethe
+32 (0)63 58 18 04
maryvonnenschmitz@yahoo.fr
www.aucoeurdelagaume.be

Pou fâre eune Bounne touffâye (pour 4 pansards)

Huit' cents grammes dè crombîres, huit' belles échalotes, quate saucisses à cuire (dès Gaumaises, là, n'allez-m' y mette des autes !), quate bîs bouquets d'ôte plate, Ene bounne salade dè pichalits (on peut mette des rondelles d'ûs bin cûts deurs dans la salade).

- ❶ Fâre bruni les échalotes das don sayin das n'cass'role. Elles d'ouvan ète brunes, i n'faut m' les lâyi noirci !
- ❷ Taper les crombîres (côpâyes à bouquets) das la cass'role. Mette dè l'âwe pou couvri tafât, èt toûilli comme i faut. Mette ène bounne brantche dè thym èt deux-trois feuilles dè laurier.
- ❸ Quand v'ez lâyi cuire cinq minutes, mettez vos quate saucisses avec les crombîres. A rattadant qu'èls cinq minutes avincent passé, vès p'lez rissoler les bouquets d'ôte plate das n'pèle à frire. Vès les mettez au-d'sus des crombîres quand v'arez mins les saucisses.
- ❹ Lâyez cuire (avec l'coûchi!) à p'tit feu padat 45 minutes.

El ta d'ça, préparez vote vinaigrette (sas roublîr d'y hachi n'pétite échalote), nettiyez vos pichalits èt favez vote bounne salade.

Si in holle-crotte èv' dit d'mette dè la brune chicorée avec les crombîres pou bailli la couleur, r'pondez-li qu'i n'est sûr gaumais ou qui n'è djamâs counneu la vraie cuisine dè la Gaume.

EEN LEKKER STOOFPOTJE (VOOR 4 TAFELGASTEN)

800 GR AARDAPPELEN (GESCHILD EN IN MIDDEL-GROTE STUKKEN GESNEDEN), 8 MOOIE SJALOTTEN, 4 KOOKWORSTEN (GAUMESE, NATUURLIJK), 4 STUKKEN BUIKRIB (OF BUIKRABBETJES), EEN FLINKE PAARDENBLOEMSLA (EVENTUEEL MET VERSNEDEN HARDGEKOOKTE EIEREN).

- ❶ Fruit in een pan de sjalotten in reuzel, zorg ervoor dat ze niet zwart worden.
- ❷ Doe de aardappelen in een kom, bedek met water en meng. Doe er een takje tijm en enkele blaadjes laurier bij.
- ❸ Neem na vijf minuten garen het deksel van de pot en doe er de kookworsten bij (mengen). In die vijf minuten hebt u uw stukjes buikrib gebakken, die u nu op de aardappelen in de pot legt, nadat u er de kookworsten in deed.
- ❹ Laat 45 minuten garen op een zacht vuur (met deksel).

Bereid intussen uw vinaigrette (versnipper een sjalotje), maak uw paardenbloemen schoon en bereid uw salade.

Als iemand u zegt dat u er chicorei moet bijdoen om uw aardappelen kleur te geven, antwoord dan dat hij waarschijnlijk niet uit de Gaume komt en nooit gekookt heeft zoals het in de Gaume moet!

De touffâye

Een avondje in het café chantant ...

Als de muziek goed is,

als de muziek geeft,

naar binnen roept!

Een lekker glaasje met vrienden en ondertussen meedeinen op stemmen, noten, ritmes van live muzikanten? Het café chantant (in het Frans afgekort tot caféconc van café-concert) is echt de ideale plek om met vrienden te relaxen. We wandelen binnen in die bars waar de muziek alle spanningen weg doet vloeien.

La Ferme de la Madelonne (Sterpigny - Gouvy)

Mooie 'Jazz & Blues' avonturen in de Hoge Ardennen

De internationale faam van het Jazz & Blues Festival van Gouvy moet natuurlijk niet meer gemaakt. In 2019 is het de 40ste editie: *Claude Lentz*, de patriarch van het avontuur, is terecht trots! Elk jaar ontvangt hij in het eerste weekend van augustus de grote namen van de internationale jazz en blues in Sterpigny. De groepen volgen elkaar op in de grote tent die voor de gelegenheid in de tuin is opgetrokken, en ook in de schuur (de Jazz Club) van La Ferme de la Madelonne. Het is allemaal zeer professioneel georganiseerd, in een zeer ontspannen sfeer ... een mens kan zijn geluk niet op!

"Gouvy is Groovy!" riep de beroemde jazzsaxofonist Johnny Griffin en bedacht ineens de slogan van La Ferme de la Madelonne. En is Gouvy de rest van het jaar ook Groovy? Yes!

Met twee concerten per maand verwelkomt de Club het hele jaar door geniale muzikanten en een publiek van fervente aanhangers van jazz of blues van kwaliteit. Het gaat er altijd gezellig aan toe en de akoestiek is uitstekend. De schistmuren, de houten balken en meubels, de vele affiches, de muziekinstrumenten aan de muren, het klein podium en de mezzanine, alles draagt bij tot de gemoedelijkheid, waarin de klanken en diepe of meeslepende stemmen van de virtuozen van de jazz en de blues goed tot hun recht komen. Doe daar nog een smakelijk in het huis gebrouwen biertje bij, een amberkleurige La Madelonne of roodbruine La Suzienne, en een mens zou zich in de zevende hemel wanen!

www.madelonne.be
f Ferme Madelonne

Al aangekondigd voor zondag **3 maart 2019** om 15 uur: Guy Verlinde (gitaar/zang) + special guest Nils De Caster (gitaar).

Guy Verlinde gooide hoge ogen op het podium van de Club tijdens het Festival 2014. Hij nam onlangs een akoestisch solo-album op met de titel 'All is forgiven'. Hij koos de Club van de Madelonne om het uitbrengen van dit opus te vieren, met Nils De Caster als speciale genodigde! Dat wordt een 'Sunday Afternoon op Aarde' die belooft!

Ook te noteren is op **zaterdag 6 april 2019**, de **26ste editie** van 'Bière blanche et musique noire' (wit bier en zwarte muziek)!

La Halle du Bouillon Blanc

(Sensenruth / Bouillon)

* 'Le potager des Chefs' van Le Bouillon Blanc produceert groenten en planten die door onze sterrenchefs worden gebruikt: Clément Petitjean (La Grappe d'Or in Torgny), Maxime Collard (La Table de Maxime in Our) en Julien Lahire (Le Moulin Hideux in Noirefontaine).

** 'La femme de Gilles' van Frédéric Fonteyne, 'Avant l'hiver' van Philippe Claudel en nog veel meer.

Met zijn dikke snor oogt **Hughes Fernet** als een sappige, sterke maar rustige, hartelijke en gulle Galliër, een beetje zoals de wondermooie tuinen en/of moestuinen die hij aanlegt voor particulieren, bemaalde restaurants* en zelfs de film! Aan hem zijn de volledig ingerichte tuinen van enkele topprenten** te danken. Hij is trots op dit avontuur, waarover hij gedempt praat, met die mooie nederigheid van de dichter en dat vleugje zelfspot dat hij even natuurlijk koestert als zijn bloemen. Zijn tuinaanlegbedrijf, Le Bouillon Blanc, brengt brood op de plank zodat hij de deuren kan openzetten voor zijn andere passie: muziek.

La Halle du Bouillon Blanc is een ruimte die Hughes Fernet helemaal zelf inrichtte en in 2012 opende. In het begin was daar de tuin. Dan was er een kantoor nodig en voelde hij ook de drang opborrelen om zijn liefde voor muziek te delen. Zo nam het ontwerp van de ruimtes stilaan vorm rond het idee van optredens, in een discreet en milieuvriendelijk gebouw, dat helemaal past in de tuin en in het dorp en met plaats voor 200 personen. In Le Bouillon Blanc zindert de muziek zonder de burens te storen, zonder enig sterk opvallend uithangbord.

Hoe kiest u de muzikanten, Hughes?

"Ik heb een zwak voor folk/blues/jazz, maar niet uitsluitend. Voor mij moet het vooral om kwaliteit gaan. De zin om nieuwe groepen en ook nieuwe muziekgenres te doen ontdekken. Wij kiezen beroepsmuzikanten die originele muziek brengen (geen covers). Vandaag werkt de mond-aan-mond tussen de muzikanten zo goed dat ze zich nu zelf komen aanbieden. We treffen het dus.

Ze komen van verschillende horizons, met gevarieerde muzikale oriëntaties."

Bepaalde artiesten komen hier erg graag. Sommige groepen die toeren, komen soms alleen naar hier in heel Wallonië. Hoe doet u het?

"Wij luisteren op de eerste plaats naar de muzikanten en stellen ze kwaliteitsmateriaal ter beschikking. Sommige komen hier in residentie. Na een vermoeiende tournee langs belangrijke steden, weten ze dat ze hier een oase van rust zullen vinden. Ze kunnen in alle kalmte werken, in de rustgevende tuin vol licht. We houden van die uitwisselingen, ontmoetingen, boeiende en rijke verwevingen. We schenken de grootste aandacht aan het onthaal en het respect voor iedereen."

Vanavond wonen we een zomerconcert bij in Le Bouillon Blanc. Zodra we binnenkomen, werkt de magie ... Een stukje tussen de bomen en de bloemenperken van de ongelooflijke tuin, of 'georganiseerde chaos' lopen, een praatje slaan onderweg, rustig een glaasje drinken aan de bar en proeven van een lokaal product, een (altijd knusse) tafel kiezen ... Het concert kan beginnen, ga op in de muziek. Le Bouillon Blanc is een uitzonderlijke plek, waar eenvoud en schoonheid, gastvrijheid en kwaliteit, luchtigheid en helemaal jezelf zijn samengaan.

www.bouillonblanc.be

Bar à Goûts (Jamoigne)

De s aan het woord 'goût' (smaak) in de naam van de Bar à Goûts in Jamoigne, is geen toeval. De eigenaars van de plek hebben smaken zat! **Vinciane**, kleuterjuf en **Philippe**, ooit nog kaderlid in de bankwereld, delen grif mooie en lekkere streekproducten. Philippe heeft een grote passie voor œnologie (wijnkunde) en zythologie (bierkunde). Niet verwonderlijk dus dat er op de kaart naast fraaie wijnen (geselecteerd bij de wijnbouwers ter plaatse) ambachtelijke bieren staan (vooral uit de regio), in deze originele bar die in 2016 werd ingericht in een

Jacques en **Anne** houden van de Bar à Goûts! *"Eerder als 'after work' met de collega's van Anne, is het voor ons een manier om de week af te ronden in een ontspannen sfeer, met gesprekken die niet altijd zo banaal zijn als het lijkt. En dan is er dat restaurant, dat onlangs werd geopend, om de avond erg 'cool' nog verder te zetten, rond eenvoudige maar smakelijke gerechten in een rustige en knusse omgeving, ...".*

oude meubelwinkel. Het divers meubilair is blijven staan en deelt de ruimte op in kleine zithoeken. Je bent er meteen op je gemak, als bij vrienden thuis, zowel in een comfortabele sofa, een grote zetel of rond een aparte keukentafel. Hier vallen zowel paartjes als collega's, vrienden en familie of ook mensen alleen binnen, om even uit te blazen, wat te kletsen, van een goed glas te genieten, en misschien zelfs te smullen van een heerlijk bord kazen of vleeswaren uit de Gaume, van lokale producenten natuurlijk. Geregeld ogen de muren anders, met vormen en kleuren van de kunstenaars uit de streek.

Theater, improvisatie, concerten, ...

Een keer per maand maakt de Bar à Goûts de avond nog pittiger met een stukje toneel of een concert. Goede muziek, een ontspannen en hartelijke sfeer, lekkere hapjes, gedreven en gastvrije eigenaars, meer is er niet nodig voor een relaxerend avondje uit.

De boekenbar

Onlangs gingen Vinciane en Philippe van start met avonden die ze 'Bar à lire' noemden. Elke laatste donderdag van de maand komen boekenliefhebbers en mensen die graag lezen en schrijven samen om met elkaar van gedachten te wisselen over wat ze hebben gelezen, over recensies, nieuwe publicaties. Op de eerste was schrijver Vincent Engel te gast. En we kunnen u nu al de avond van 28 februari 2019 aankondigen, in aanwezigheid van Frank Andriat, een Belgische schrijver die goed gekend is in de Gaume, een hoekje van onze provincie die hem na aan het hart ligt.

Open op donderdag (17 tot 22 uur), vrijdag (17 tot 23 uur), zaterdag (17 tot 23 uur) en zondag (17 tot 22 uur)

 Bar à Goûts

Le Point B'arts (Fratin / Etalle)

Le POINT B'arts, een dorpsbar die ongelooflijk aanslaat! Aan het roer van deze plek, die niet meer weg te denken is in de Gaume, staat *Michel Vuylsteke*, een rechttoe rechtaan man met het hart op de tong en een gulle lach.

Michel is niet aan zijn eerste beroep toe. Hij werkte bijna 30 jaar lang tussen Luxemburg en zijn landbouwbedrijf in Fratin. 400 dieren, dat is geen peulenschil. De veeteelt, een beroep dat hij pas in 2016 zal opgeven, twee jaar nadat hij de POINT B'arts opende, die hij inrichtte in een oude, typisch Gaumese hoeve. Dit gebouw ademt volop charme en behoorde tot het familiaal patrimonium langs moederskant sinds vijf generaties (1866). Michel baatte er eerst een vakantiewoning uit, maar koos dan voor een bistro/café chantant. In de schuur lopen tentoonstellingen van kunstenaars uit de streek.

Michel, waarom een bistro in Fratin?

"Ik vond dat de mensen niet genoeg met elkaar praatten. Ik hou van contacten, van samenzijn, van elkaar ontmoeten bij een goed glas, van lachen met vrienden. Deze plek wou ik opvatten als een echte dorpskroeg van vroeger. Hier leer je mensen kennen, je denkt niet meer aan je telefoon, je smeedt warme banden. De trouwe klanten zijn eerder 30 tot 55 jaar oud. Ze komen na het werk of tijdens het weekend voor een onderonsje met vrienden, om nieuwe mensen te leren kennen, om te ontspannen, te praten en plezier te maken!"

Zijn er elke zondag optredens?

"Ja, elke zondag, zonder uitzondering, rond 15-16 uur! Sinds de opening in 2016 vonden hier al 250 concerten plaats! In alle stijlen, met allerlei solisten en groepen, met vooral aandacht voor

de muzikanten van de streek. We kondigen de genodigden aan via de Facebookpagina. Een inkomprijs vragen we niet, maar wel een bijdrage in de hoed. Sommige concerten zijn eerder intimistisch, andere zorgen voor een knalsfeer!"

Is uw zaterdag of zondag een beetje grijs, donker en triest? Snel dan naar Le POINT B'arts in Fratin. U komt er helemaal opgewekt weer buiten, klaar voor de volgende week! Met enkele nieuwe vrienden en met muziek in het hoofd ... Dat is toch veel beter dan uren op Facebook te zitten, niet?

Open op woensdag en vrijdag vanaf 17 uur + op zaterdag en zondag vanaf 11 uur.

 Le POINT B'arts

Thierry, die vaak naar Le POINT B'arts komt: *"Als er al een plek is waar ik erg graag kom met mijn maten, dan is het zeker deze bar in de middle of nowhere en tegelijk het middelpunt van alles. Minstens een keer per week verbeteren we de wereld tijdens het aperitief. En hoewel er niets verandert, proberen we het de week erna nog eens. Zo hoort het. En ik kom hier ook voor de muziek die mij aan mijn jeugd herinnert, die nu toch al even achter mij ligt. Wat moet een mens nog meer hebben dan een toog met allemaal verschillende mensen aan, een koel hopdrankje dat naar onze geliefde Gaume smaakt, waar de zon altijd schijnt, waar de mensen graag gekscheren en houden van een lichte roes. De roes van de ontmoetingen, de kameraden, de muziek, de (vaak) flauwe grappen. Dat is, kort samengevat, de reden waarom we blijven komen."*

The Oak Inn (Breux - Frankrijk)

We steken nu even de Franse grens over, naar het mooie dorp Breux, op een steenworp van Orval, via Limes, net voor Avioth en zijn beroemde basiliek (des Champs of des Amoureux). Daar ligt tussen de okergele stenen huizen, achter in de Grande Rue, aan de kant van de tuinen, een atypische pub verscholen! The Oak Inn is 's avonds open tijdens het weekend en verwelkomt u bij een lekker Engels of lokaal biertje (en het is moeilijk kiezen) en met ... muziek! De sfeer van dit kleine muziekcafé op het platteland is gewoonweg warm en tof. Meer dan eens brengt een muzikant, buiten de geprogrammeerde concerten, zijn instrument mee en gaat aan het improviseren, tot ieders plezier!

Voor groepen of op vraag van particulieren kan The Oak Inn buiten de gewone uren opendoen voor een maaltijd of een concert. Vrienden-muzikanten, weet dat eigenaar **Mike Peacock** aan het hoofd stond van een opnamestudio in Engeland. Boven zijn pub richtte hij dan ook een ruime en technisch geavanceerde studio in. Leg gerust uw projecten aan hem voor!

Open op vrijdag en zaterdag van 17 uur tot 24 uur, zondag van 16 uur tot 22 uur.

www.theoakbreux.fr
f Pub 'The Oak' Breux

OM OP DE HOOGTE TE BLIJVEN VAN DE AGENDA VAN DE CONCERTEN, SCHRIJF U IN OP HUN NEWSLETTER OF NEEM EEN KIJKJE OP HUN FACEBOOKPAGINA OF WEBSITE.

DE ARDENNEN ZONDER GRENZEN / Tekst: Emilie Batter & Bertrand Petit

WANDELEN LANGS

de

Lesse

DE BETOVERENDE, WILDE EN RAADSELACHTIGE *Lesse* LOODST ONS MEE OP ONTDEKKING VAN ONWEERSTAANBARE LANDSCHAPPEN EN OPMERKELIJKE SITES. SOMS IS DE RIVIER DE BAKERMAT VAN LEGENDES, DAN WEER EEN BAKEN VOOR NATUURLIEFHEBBERS. MAAR ZIJN DUIZEND—EN—EEN CHARMES BLIJVEN ONS VERWONDEREN EN INSPIREREN VOOR GESLAAGDE WANDELIDEETJES.

MAAR WAAR STROOMT DE LESSE PRECIJS? DE RIVIER ONTSPRINGT IN OCHAMPS, IN DE GEMEENTE LIBIN, OM 89 KM VERDER UIT TE MONDEN IN DE MAAS. WE ZIJN DAN IN ANSEREMME, EEN DEELGEMEENTE VAN DINANT. ONDERWEG HEEFT HIJ DOOR DE TIJD HEEN TAL VAN LANDSCHAPPEN EN INDRUKWEKKENDE GROTTEN GEBOETSEERD. HIJ DOET OOK DE GEMEENTES DAVERDISSE, LIBRAMONT, PALISEUL, TELLIN, WELLIN, HOUYET EN ROCHEFORT AAN.

Een wereldwijd ERKENDE ERFENIS

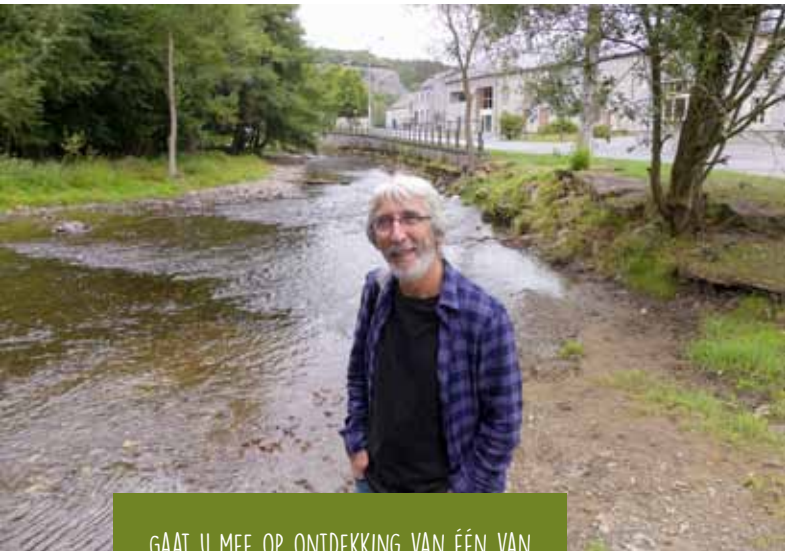
De Lesse is een van de rivieren die het gloednieuwe **Geopark Famenne-Ardenne** doorkruisen. Het keurmerk 'Geopark' wordt door de UNESCO toegekend aan een grondgebied dat vooral gekenmerkt wordt door de aanwezigheid van een geologische erfenis van internationaal belang. Dit fonkelnieuwe geopark werd in april 2018 erkend en krijgt onder meer steun van het Waals Gewest. Het is bedoeld om de streek op te waarderen voor toeristische en wetenschappelijke doeleinden, in een optiek van duurzame ontwikkeling.

Dit geopark heeft een oppervlakte van 911 km² en bestaat uit de gemeentes Beauraing, Durbuy, Hotton, Marche-en-Famenne, Nassogne, Rochefort, Tellin en Wellin. Het heeft verschillende opdrachten, zoals de uitbouw van alle activiteiten in verband met de sectoren erfgoed, natuur, cultuur en toerisme, om de inwoners een levenskwaliteit te garanderen; de ondersteuning van bedrijven en activiteiten die de natuurlijke en menselijke hulpbronnen van het geopark valoriseren; sensibili-

sering van de inwoners voor de milieu-problemen en het natuurbehoud; wetenschappelijk onderzoek met de opzet van innovatieve programma's, ...

Het Geopark Famenne-Ardenne is befaamd voor zijn buitengewoon geologisch erfgoed, onder meer de 'Calestienne', de zoom van kalksteenrotsen en -grotten, die uniek zijn in België. Ze zijn ontstaan uit afzettingen van de zee in het Midden-Devoon en uit de talloze plooien en scheuren tijdens de Variscische gebergtevorming. 66 miljoen jaar geleden, tijdens het Cenozoïcum, verhief de schiervlakte van de Ardennen zich, wat diepere insnijdingen maakte in de rivieren. Zo werden uitzonderlijke grotten gevormd, zoals van Han, Rochefort of Hotton, die respectievelijk drie en twee sterren hebben in de Michelin-gids. Het Geopark Famenne-Ardenne is de ideale bestemming voor iedereen, want zijn panorama's, zijn wouden, zijn rivieren en oeroude bewaarde of gerestaureerde gebouwen en bijzondere dorpen zijn de omweg meer dan waard.

www.geoparkfamenneardenne.be

GAAT U MEE OP ONTDEKKING VAN ÉÉN VAN
DE MOOISTE HOEKJES VAN HET GEOPARK? OP
DAN NAAR DE DORPEN RESTEIGNE EN BELVAUX,
WAAR DE LESSE DOOR STROOMT, LANGS
TYPISCHE KALKSTENEN HUIZEN.

GESPREK MET
Bruno Marée,
DIE STAPELVERLIEFD IS OP DE STREEK.

Van de Lesse kom JE NOOIT LOS!

Bruno Marée is ex-geschiedenisleraar. Hij startte zijn loopbaan in de culturele wereld en roept eind de jaren '80 in Nasogne het festival van het kermistheater en het straatcircus in het leven, dat de naam Les Tilleuleries kreeg (zie ons artikel in BoA nr. 14 – zomer 2016). Maar het is in de heel andere wereld van de natuur en de literatuur dat hij zich pas echt als een vis in het water voelt, met vooral een grote passie voor geologie. Hij heeft inderdaad al enkele romans op zijn actief, die zich 'natuurlijk' afspelen in de natuur. En hij is lid van een vereniging voor de verdediging van de natuur in de streek van de Boven-Lesse. Wat hij het liefst doet? Natuurwandelingen organiseren en zich bezighouden met zijn bijenkorven.

Bruno werd geboren in Congo, maar zijn familie is afkomstig van Han-sur-Lesse, in de Calestienne-streek. U hebt het al begrepen, de rivier is niet weg te denken uit zijn geschiedenis. Het is dan ook met onverbloemd enthousiasme dat hij ons meeneemt naar de locaties die zijn hart voorgoed hebben gestolen: **Resteigne**, zijn kasteel, zijn brug en zijn molen, en de **'watervallen' van de Lesse in Belvaux**.

De wandeling rond het kasteel van Resteigne is ongeveer een kilometer lang. We starten aan de brug Edmond d'Hoffschmidt, genoemd naar de burge-

meester van 1849 tot 1861. We houden even halt om het kasteel te bewonderen dat nu een eventlocatie geworden is. Dan gaat de wandeling verder naar de molen, waarvan het oorspronkelijk mechanisme nog altijd bestaat. Hij huisvest nu een B & B, waar de liefhebbers van rust een herbronnend verblijf kunnen doorbrengen. Vervolgens vestigt onze bezielde gids onze aandacht op een boom met rode bessen die typisch is voor de kalkgebieden, de kornoelje, waarvan de vrucht onder meer voor geleien dient. Hier zijn ook bosbessen, daslook en wil-demanskruid te vinden. Dit laatste is een vrij zeldzame endemische soort die enkel in zeer gezonde grond kan groeien.

We horen er graag meer over ...

VAN WAAR HEBT U DIE PASSIE VOOR DE LESSE EN ZIJN OMSTREKEN?

"Hier liggen mijn roots. De regio van de Lesse is typisch voor zijn blauwe steen. We staan aan de grens tussen de Calestienne (zandsteengroeven) en de Famenne. De rivier is afwisselend, want de landschappen veranderen naargelang de regio's die hij doorkruist. Hij begint in de Ardennen van de diepe plateaus, om ze dan te verlaten en naar de kalkregio te stromen, de Boven-Lesse met zijn nauwere valleien. Het water sijpelt in de

Uitgraving

spleten van de kalkrotsen en maakt ze groter en zo ontstaan talloze grotten. De Lesse komt nooit in een grote stad en blijft dus redelijk gespaard van vervuiling. Maar naast de natuurlijke kant van de Lesse, heb ik ook veel belangstelling voor een bepaalde symbolische figuur, Edmond d'Hoffschmidt, die de kluizenaar van Resteigne werd genoemd, maar ook de vriend van de armen.”

WAAROM IS DIT PERSONAGE ZO BOEIEND?

“Hij had antiklerikale opvattingen, was een vrijdenker en werd door zijn katholieke tijdgenoten als marginaal beschouwd. Het personage is niet zo goed gekend. Hij vermomde zich, organiseerde wedstrijden gezichten trekken ... Nochtans was hij erg vrijgevig. Aan hem danken we de eerste maatschappelijke bijstand in de gemeente, het OCMW van vandaag. Dat hij zich uit de moderne wereld terugtrok, kan twee verklaringen hebben. Hij was officier in de legers van Napoleon en walgde waarschijnlijk van bepaalde dingen die hij zag. Naar verluidt zou hij ook een teleurstelling in de liefde hebben gekend. Het was een romanticus en een filosoof. Hij liet teksten van Voltaire en Lamartine graveren

in het hout en de stenen rond zijn woning. De figuur spreekt nog wel meer mensen aan, trouwens. Zo legde onze vzw van de vrienden van de kluizenaar van Resteigne (Les Amis de l'Ermite de Resteigne) bij opgravingen resten van het hoofdgebouw van de ermitage bloot”.

WAAROM BRACHT U ONS MEE NAAR DEZE TWEE LOCATIES?

“Ik koos Resteigne omdat zijn geschiedenis zo rijk en zijn kader zo rustgevend is. Bovendien bevinden we ons hier stroomopwaarts van de kloof van Belvaux, waar de Lesse ondergronds duikt om de grotten van Han te vormen. In Belvaux vormen de watervallen van de Lesse een opmerkelijke geologische site, die bestaat uit kalkbarrières waar het water loodrecht door sijpelt. Bij hoogwater is het schouwspel werkelijk adembenemend, want de site is snel verzadigd en het water kan vijf tot zes meter stijgen. Dan loopt het teveel weer naar zijn oude vallei. Het water voert zo die takken aan, die we hier vandaag zien. De site bleef in zijn natuurlijke staat, zodanig zelfs dat we ons heel goed een prehistorische mens kunnen voorstellen die aan de rivier komt drinken.”

VOOR U IS DE LESSE ...

"Een rivier die het reliëf boetseert. Hij is kostbaar omdat hij vroeger in levensbehoeften voorzag. We moeten de getuigenissen van deze menselijke activiteiten bewaren (molens ...). Het is in de Lesse dat ik heb leren zwemmen. Ik heb fantastische herinneringen aan het vissen op rivierdonderpadden, die piepkleine visjes. De Lesse is in één woord broos. Hij ondergaat tal van aanvallen. Om de mate van vervuiling te bestuderen, wordt de microfauna onderzocht. Zo worden onder meer de larven van waterjuffers of eendagsvliegen geobserveerd, die zeer gevoelige organismen zijn."

De kloof van Belvaux

WELKE ZIJN, VOLGENS U, DE ANDERE NIET TE MISSEN PLEKKEN?

"Hier heel dichtbij, is er de prachtige Belvédère van Han. Hoewel de Lesse er niet meer langs loopt, bevinden we ons nog altijd in de vallei met dezelfde naam. Ik hou ook veel van Daverdisse en Libin, die nog die typisch Ardense stempel dragen in hun bebouwd erfgoed. In Ochamps zijn de bronnen van de Lesse een must, met die talloze stroompjes in de bossen."

U BEHOORT TOT DE VERENIGING VAN DE NATURALISTEN VAN DE BOVEN-LESSE. WELKE ZIJN VOLGENS U HAAR OPDRACHTEN?

"De vereniging werd in 1968 opgericht, als verzet tegen het project van de stuwdam op de Lesse dat de dorpen Lesse en Séchery van de kaart zou geveegd hebben. De naturalisten zijn amateur-wetenschappers die echter zeer goed gedocumenteerd zijn. Hun drie opdrachten zijn onderzoek, vulgarisering (ontdekkingstochten) en verdediging (natuurbescherming)."

WE SLUITEN DEZE PRETTIGE ONTMOETING AF MET DE VRAAG HOE DEZE GLOEDVOLLE MAN HET TOERISME ZIET. VOOR HEM IS EEN REGIO ONTDEKKEN, OPGAAN IN DE SFEER, PLAATSELIJKE BEWONERS ONTMOETEN, DE TIJD NEMEN OM DE NATUUR TE LEREN KENNEN. ALS DAAR EEN DIDACTISCHE TOETS BIJ KAN HOREN, DES TE BETER, VOOR ZOVER DAT KAN MET RESPECT VOOR DE NATUUR. AAN TOERISME DOEN, IS GAAN WANDELEN IN DE BOSSEN, ENKELE BESSEN PLUKKEN EN LOGEREN BIJ DE BEWONER. HET PUBLIEK DAT DE NATUUR MISKENT, Vernietigt waar het EIGENLIJK VOOR GEKOMEN WAS. HIJ PLEIT VOOR EEN GROTERE BETROKKENHEID VAN DE INWONERS VAN HET DORP DAT HET BEZOEK KRIJGT.

Maissin - brug van Maria Theresia

Euro Space Center

NOG MEER *Lesse(n)*...

En we zijn lang niet rond.
DE REGIO VAN DE LESSE IS DE STREEK BIJ UITSTEK VOOR KAJAKKERS. WIST U TROUWENS DAT EEN STUK VAN DE LESSE TUSSEN HOUYET EN ANSEREMME ENKEL VOOR DEZE SPORT VOORBEHOUDEN IS? ZO BLIJVEN DE EVENTUELE EUVELDADEN VAN BEPAALDE KAJAKKERS DIE ZICH WEINIG GELEGEN LATEN AAN DE NATUUR, GEKANALISEERD IN DIT DEEL.

1. *Ochamps*: militair kerkhof en rustplaats van de soldaten van het 17de Korps van het Franse leger die op 22 augustus 1914 sneuvelden.

www.libin.be

2. *Anloy*: herdenkingsplek, martelaarstad die getekend is door het tragisch offensief van augustus 1914. Niet te missen ook is de 'Trou des Nutons', de legendarische grot (de kabouterput) die als baken diende voor de mannetjes van het bos. De site heet ook 'Cuisine des Nutons' (kabouterkeuken), als verwijzing naar de kleine ronde uithollingen in het gesteente die aan borden doen denken.

www.libin.be

3. *Maissin* en zijn beroemde brug van Maria Theresia, die de keizerin zou hebben laten bouwen na een ongeval toen ze op haar paard de rivier probeerde over te steken. Deze site is vandaag beschermd.

www.paliseul.be

4. *Redu*, Boekenstad, waar zeldzame en oude exemplaren op te duikelen zijn. Een plek die ook vermaard is voor de frambozenteelt en voor de vele afgeleide producten: confituren, likeuren, bonbons ... Hier kan u mee gaan plukken.

www.redu-villagedulivre.be

5. *Het Euro Space Center in Cransinne*.

Stap in voor een reis naar de planeet Mars of naar de maan, en duik in het hart van de geschiedenis van de verovering van de ruimte, terwijl u onder de sterrenhemel van het Planetarium wandelt.

www.eurospacecenter.be

Anloy - Luchy kerkhof

Redu

6. *Daverdisse*, en zijn oude stenen gebouwen en zijn boswandelingen die u tot rust doen komen. Een boogscheut verder, kleine omweg langs *Porcheresse* en zijn negentiende-eeuwse machine om het water op te tillen, waar een ongewoon concept op u wacht: een culinaire wandeling in een koets die door Ardense trekpaarden wordt getrokken.
www.daverdisse.be

7. **Het Domein van de Grotten van Han** vernieuwt zichzelf voortdurend om de alsmaar meer geïntrigeerde bezoekers nog meer versteld te doen staan. De grote zijn gewoonweg verbluffend en nodigen u uit voor een geheimzinnige reis naar de ingewanden van de aarde. De Koepel en de Draperieën zijn evenveel wonderen van de natuur die de rivier in de loop der tijden gestalte heeft gegeven. Het Domein van de Grotten van Han kan ook prat gaan op **zijn Grot van de Kerstman** (Père Noël), een heuse parel die als mooiste wilde grot van België wordt beschouwd. Daar kunnen de avontuurlijkste bezoekers zich aan een speleologisch parcours wagen. Na een bezoek aan de grotten wachten de musea PréhistoHan en Han 1900 voor een safari midden tussen de dieren van het park. Misschien wil

u eens slapen als een echte trapper, in een tent die in de bomen hangt, of kijken hoe beren gevoederd worden?
www.grotte-de-han.be

8. *Lessive* en zijn grondstation voor telecommunicatie via satellieten dat in 1972 werd opgetrokken. Tot 2001 dienden zijn gigantische parabolen voor het uitzenden en ontvangen van telefoonberichten in de hele wereld.
www.rochefort.be

9. Aan de rand van de Lesse prijken ook enkele mooie kastelen: *Villers-sur-Lesse*, waar de eerste heer van Villers een erg fraai geelkleurig kasteeltje liet optrekken. Op de oever aan de overkant ligt het kasteel van *Ciergnon*, waar de koninklijke familie zich in alle rust komt terugtrekken.
www.valdelesse.be

10. Niet te missen in de *gemeente Houyet*: het kasteel van Vêves, een landgoed uit de veertiende eeuw, dat op een rots uittorent boven het dorp Celles, een van de Mooiste Dorpen van Wallonië, het Eco-musée La Besace in Wanlin en niet te vergeten, het klein erfgoed en zijn kapellen en andere washuizen.
<http://tourismehouyet.be>

11. Wat niet mag ontbreken, is een kleine omweg langs *Furfooz*, waar de 'grotte des nutons' (kaboutergrot) volgens de legende kleine mannetjes herbergde, die 's nachts leefden en diensten leverden aan de inwoners (schoenen herstellen, smeedwerk, ...).
www.parcdefurfooz.be

12. De reis eindigt in *Anseremme*, waar de Lesse zich in de Maas stort, voor nog meer avonturen.
www.dinant.be

NU BENT U AAN ZET! TREK DIE STAPSCOENEN
AAN, HUUR EEN KAJAK, GA BOSVRUCHTEN PLUKKEN.
DE LESSE HEEFT MOOIE VERRASSINGEN
VOOR U IN PETTO!

Porcheresse

Porcheresse

Anloy - Trou des Nutons

DE ARDENNEN

OP-ONTDEKKING IN DE NATUUR / Tekst: Pascal Willems

IN DE WINTER....

*enkele sneeuw*WITTE *tips!*

*Wat ik zo leuk vind aan de Ardennen is dat de seizoenen altijd zo duidelijk zijn. Mijn wortels hechten zich door de jaren heen vaster en vaster in mijn streek en ik heb er mijn hart voor altijd aan verloren. In het voorjaar is het in de Ardennen een heuse explosie van kleuren, in alle tinten groen aan de bomen, bonte bloemen steken de kop weer op, het zonnegeel van de paardenbloemvelden doet pijn aan de ogen. In de zomer heerst hier altijd een opgewekte vakantiesfeer. En zeker in 2018, toen de weergoden ons meer dan ooit zin gaven om hier in de buurt te blijven. Mijn herfstgevoelens heb ik in het vorige nummer van *Blik op de Ardennen* al in woorden gegoten. En de winter?*

Het is zeker niet mijn bedoeling om kritiek te geven op de Belgische kust, of enig ander strand, maar we moeten toch toegeven dat het aan onze Noordzee goed zoeken is naar verschillen tussen Pasen en Allerheiligen. In de Ardennen daarentegen biedt elk seizoen zijn heel eigen afwisselende landschappen.

U hebt het begrepen. Ik draag ook de winter een warm hart toe. De contrasten tussen hoge en lage temperaturen boeien mij eindeloos. Ik hou van die besneeuwde, met rijm bedekte landschappen zover je kan kijken. Hoe ze heel subtiel evenveel foto's in zwart-wit worden, met veel meer dan vijftig tinten grijs. In onze Ardennen flirt de gemiddelde hoogte met de vijfhonderd meter. En op enkele schaarse uitzonderingen na, hult elke winter ons weer in een gezellige witte jas. Zouwel is zeker, bij ons kan de winterpret niet op.

Alle info op www.luxembourg-belge.be

GLIJ- en ander plezier!

Alpineskiën, langlaufen, sleeën ... er zijn geen lange en dure ritten naar de Vogezen of Alpen nodig om eindelijk de latten aan te binden en met volle teugen te genieten van de afdaling. Het klopt, vergeleken met de pistes van die twee bergketens serveren de Ardennen eerder een hapje dan een hoofdgerecht en qua reliëf en lengte hebben ze er niet veel mee gemeen. Toch zijn ook de Luxemburgse pistes meer dan een omweg waard.

SKIËN op Baraque de Fraiture, in Lierneux en in Trois-Ponts

Het alpineskigebied Baraque de Fraiture is met zijn 630 meter het hoogste van België en telt drie afdaalpistes. Alle nodige materiaal is er te huur (ski's, boards, sleeën, ...), met de kostbare adviezen van de monitoren er bovenop. De Wereldbeker zal wel nooit bestreden worden op de lengtes en hellingen van deze pistes, maar ze lenen zich wel uitstekend om te leren of opnieuw te gaan skiën. Dat geldt ook voor de piste van Le Monty in Lierneux. Daar zijn twee alpineskipistes van 600 en 800 meter aangelegd, met skiliften. De piste van Val de Wanne (Trois-Pont) is de langste skipiste van het land (1km)!

GENOEG SNEEUW OM TE SKIËN?

Op onze website vindt u het sneeuwbericht van alle pistes. Het wordt elke ochtend bijgewerkt zodra de eerste sneeuw valt.

www.luxembourg-belge.be

LANGLAUFEN

in een betoverende omgeving

De Oostkantons, de provincies Luik, Namen en Luxemburg kunnen samen met zowat zestig langlaufpistes uitpakken, ten zuiden van de Maas. In Belgisch Luxemburg zijn Anlier, Bertrix, Champlon, Chiny, Gouvy, Baraque de Fraiture, la Croix-Scaille, Lierneux, Martelange, Odeigne, Saint-Hubert, Samrée, Senonchamps, Vresse en Val de Wanne allemaal gegeerde regio's zodra de eerste sneeuwvlokken vallen.

Op al die locaties garanderen de verscheidenheid van de landschappen en het bevoorrechte contact met de natuur fijne glijmomenten in fonkelwitte sneeuwdecors, die de belevenis extra winterwonderlijk maken.

SLEEËN

met de kinderen

Plezier dat iedereen bijgebleven is ... Elke ouder herinnert zich hoe hij met de slee naar beneden denderde en wil die gelukkige momenten ook met zijn eigen kinderen beleven. Sleeën kan vaak dicht bij de pistes, maar ook op gelijk welk hellend veld of op de wegen en paadjes. Dan moet alleen nog dit toch wel grappige basisvervoermiddel naar boven getrokken worden. Nog een voordeel van dit glijtoestel is dat het geen fortuinen kost. Sleeën kan gratis. Rond een aantal dorpen zijn 'geïmproviseerde' pistes aangelegd waar de kinderen uit de buurt zich volop kunnen uitleven.

Een kant-en-klare tip? De piste die te vinden is op een vrij sterk hellend veld naast het wildpark van Saint-Hubert, langs de route du Fourneau Saint-Michel. En als deze sport u hongerig maakt, kan u altijd terecht in 'Le coin gourmand', het restaurant van het park, of in de bar 'Al pèle' (in de afdaling naar het Domaine du Fourneau).

Andere meer officiële pistes verwelkomen graag kinderen en ouders in een beveiligde omgeving. Zoals op het vliegveld van Saint-Hubert, op Baraque de Fraiture, op Le Monty en in de Val de Wanne.

SKIJØRING UITPROBEREN

in Saint-Hubert

Het aanbod van Saint-Hubert omvat ook skijøring, mushing en snowkiten. De uitbaters bieden voor het vierde jaar op rij, maar wel enkel tijdens het weekend, skijøring aan met de paarden van Bernard Ridelle van Marche-en-Famenne. Deze activiteit wordt in België enkel hier beoefend, met alpineski's of comfortabel zittend in een boei. Een Ardens trekpaard trekt de skiër voort in de sneeuw. Om deze ongewone activiteit te testen, is zeer vroeg reserveren de boodschap, want de plaatsen zijn eerder schaars. Voor mushing (met sleehonden) en snowkiten (een vlieger die een skiër of snowboarder voorttrekt), gaat het enkel om demonstraties, geen lessen.

www.rsi-sainthubert.be

WANDELEN *in de frisse lucht*

Iedereen weet dat Belgisch Luxemburg honderden kilometers wandelroutes telt, van de lus in enkele uren voor gezinnen tot circuits van enkele dagen. En ze ogen nog mooier onder een fraai sneeuwdeken. Als de zon van de partij is, schitteren ze werkelijk. Om zorgeloos te genieten van het witte goud is wel goede uitrusting nodig: warme kleding van kop tot teen en tot in de vingertoppen, de specifieke wandelkaart, een rugzak, drank en eventueel iets om te eten, een telefoon ... Voor de kleding is te veel niet nodig. Denk aan de uientechniek.

BEWEGWIJZERDE

routes, Grote Routepaden en andere trektochten

Het jachtseizoen eindigt in december. In het begin van het jaar worden de meeste van onze bewegwijzerde wandelwegen weer voor iedereen toegankelijk. De betreffende info en kaarten/roadbooks zijn beschikbaar bij de toeristische kantoren van de provincie. De meeste zijn ook te bekijken en gratis te downloaden via allerlei websites en apps (La Grande Fôret de Saint-Hubert, Ma Rando, Cirkwi ...).

De dapperste kunnen zich in de winter ook wagen aan de 'musts', zoals onder meer de Transardennaise® (160 km bewegwijzerd tussen La Roche-en-Ardenne en Bouillon) en de Transgaumaise® (140 km in lus met vertrek in Virton) of ook de Escapardenne (106 km tussen La Roche-en-Ardenne en Kautenbach-GHL). En daarnaast lopen er ook nog eens niet minder dan 1400 km Grote Routepaden van dit netwerk door het grondgebied van Belgisch Luxemburg.

www.lagrandeforetdesainthubert.be

<http://marando.be>

www.cirkwi.com

www.gta.be

www.escapardenne.eu

<http://grsentiers.org>

www.adepts.be

OP DE SNEEUWSCHOENEN door de Ardennen?

Olivier Delmée, die aan het hoofd staat van Ardennes Rando, bevestigt: *"Sneeuwschoenen roepen het beeld op van de trapper van het Hoge Noorden, maar het is ook hier een ideaal middel om de wonderen van de natuur te ontdekken in de winter. En iedereen kan het."*

De uitstappen van Ardennes Rando worden aangeboden in arrangementen van drie dagen, per dag of halve dag (op vaste data of op bestelling), altijd met gids. De huur van de sneeuwschoenen en stokken is in de forfaitaire prijs inbegrepen.

www.ardennes-rando.com

Sinds 2017 verhuurt ook de piste van Le Monty in Lierneux sneeuwschoenen, om eens anders van de wondermooie sneeuwlandschappen in de Hoge Ardennen te genieten! Baraque de Fraiture, Samrée, Champlon, Odeigne, Saint-Hubert en Bertrix vervolledigen het aanbod.

DE MOOISTE FOTO'S ... IN ZWART-WIT

Sneeuw of een sneeuwlandschap fotograferen, ligt niet zo voor de hand als het lijkt. Het is vaak een valstrik voor fotografen. Ik zal u hier geen uiteenzetting geven over sluitertijd en belichting, dat zou veel te lang worden. Onthoud gewoon dat er op veel kleine toestellen een winterprogramma zit. En dat de sneeuw een bijna onuitputtelijke bron van inspiratie is. Kiest u voor digitaal, schiet dan zoveel mogelijk beelden en haal er daarna de beste uit. Kunnen spelen met het evenwicht van het wit en filters gebruiken, kan erg efficiënt blijken om een gele of blauwe schijn te vermijden. Al doende leert men, luidt het zeer juiste gezegde. Al fotograferend dus ...

KNEEPJE

Een grote hulp om te garanderen dat uw kiekjes altijd even geslaagd zijn, is deze uitstekende tutorial:
www.naturephotographie.com/tutoriels/la-photo-de-paysages-en-hiver

Een wintertrail, een nachtrail ... U durft toch ook?

Trailrunning is hardlopen over paden en wegen. Deze sportdiscipline krijgt meer en meer aanhangers omdat ze openstaat voor iedereen, niet veel kost en geen gesofisticeerd materiaal vraagt, buiten goede loopschoenen. En een voorhoofd lamp voor nachtrails, zoals de Trevire Night Trail! Om alles te weten over de trails, in de vier seizoenen, gaat u best eens kijken op de website van betrail, die uitgroeide tot de referentie in België.

www.betrail.run

Nu de eindejaarsfeesten NADEREN

Belgisch Luxemburg is een streek van feesten en delen. Vanaf eind november zijn er tal van evenementen in alle hoeken van de provincie. Markten, schaatsbanen, kerstconcerten en chalets allerhande ... allemaal onder geen beding te missen afspraken, in een feestelijke en gezellige sfeer!

SMULLEN

in onze kerstchalets

Eens te meer nodigen Emmanuelle, Nicolas en het hele team van **Le Beau Séjour** in Nassogne uit om te komen proeven van hun Savoyaardse raclette, dicht bij het vuur, in hun tent **'L'Insensé'**. Dit jaar loopt het evenement, dat altijd veel volk trekt, van 23 november 2018 tot 3 januari 2019. Er zijn een hele resem gerechten om de vingers af te likken, maar het menu van 25€ maakt voor een groot deel het succes van de formule. Voor dit heel redelijke budget krijgt u een ganzenlever natuur met zijn bijhorende vijgenconfit, of een zalm die ze zelf rookten, met de onmisbare toast, gevolgd door de echte Savoyaardse raclette en een salade met spekjes en Ardense ham. Vergeet niet te reserveren of check de (zeldzame) nog beschikbare tafels op de Facebookpagina.

ook schilderachtig in elk seizoen, maar is met zijn sfeervolle verlichting vooral hartverwarmend in de eindejaarsperiode. Deze knusse plek werd de ideale ontmoetingsplaats voor vrolijke apero's en suggesties van de kaart uit het vuistje voor de voorbijkomende wandelaars. Hij gaat open in de week van Allerheiligen en daarna elk weekend tot de feesten, met andere woorden "zodra het weer een beetje koud wordt" volgens Angélique Philips-Maqua. "We bieden er, van 's middags tot 19 uur, een bar en snack aan met soep, oesters, ganzenlever, Ardense ham ... en alle dranken die bij deze gerechten horen, maar om met mate te drinken!"

In Rochehaut opent ook **Auberge de la Ferme** zijn chalet in de winter, met veel lekkere dingen om te drinken en te eten. En op onze kerstmarkten hier en daar zijn natuurlijk nog meer dergelijke chalets te vinden ...

Voor andere culinaire ideeën:
www.luxembourg-belge.be

De **winterchalet** van La Ferrière op de hoogtes van Bouillon is door de jaren heen ook niet meer weg te denken. Het bewijs? Hij blijft gewoon het hele jaar staan. De chalet oogt dan

www.lebeausejour.be
www.laferrieriere.be
www.aubergedelaferme.com

HAAL UW HARTJE

op aan onze kerstmarkten

Wist u dat er meer dan 50 kerstmarkten en -dorpen verspreid staan op het grondgebied van Belgisch Luxemburg? Streekproducten, kleine ambachtsmensen uit de buurt, geschenken ... Naast de musts, zoals Durbuy, waar de onvergelijkbare aardappel met ganzenlever wacht, zijn er nog heel wat kleinere, waar het woord 'gezelligheid' al zijn betekenis krijgt, met activiteiten en producten die de vijf zintuigen verwennen. Ze worden vooral tijdens het weekend georganiseerd en ik nodig u uit om uw eigen programmaatje samen te stellen en er op één dag enkele aan te doen. U zal merken dat er fijne momenten te beleven zijn met familie of vrienden!

SCHAATSEN *houdt jong...*

Klein en groot kunnen weer helemaal loos gaan op een aantal schaatsbanen die enkele steden tijdens de eindejaarsfeesten aanleggen. Ze liggen meestal in de buurt van een kerstmarkt (Aarlen, Durbuy, Marche-en-Famenne, Bertrix, La Roche-en-Ardenne, Libramont ...) en beloven leuke dagen of avonden! Wat zou u ervan vinden om de schaatsen boven te halen en een uurtje te gaan glijden om dan langs de kerstchaletjes te wandelen, goed ingeduffeld en met sterretjes in de ogen?

Geen kerst **ZONDER MUZIEK**, *gezang en voorstellingen*

Niet alleen de kerstmarkten en schaatsbanen maken de faam van de Ardennen. Ook muzikanten en zangers spreken graag met u af om u helemaal onder te dompelen in de kerstmagie, op de klank van trompetten, trombones en bellen. Werp snel een blik op onze website en u vindt er een hele lijst kerstconcerten in de provincie Luxemburg. "Speel hobo's, weerklink treklarmonica's" ...

Agenda van de eindejaarsfeesten

Kerstmarkten en -dorpen

23/11 > 06/01 : Durbuy
van vrijdag tot zondag (23/11>16/12)
vanaf 17/12 elke dag

30/11>02/12 : Deulin, Nassogne

01>02/12 : Florenville, Marbehan, Wideumont, Warnach

08/12 : Gouvy, Hampteau, Mussy-la-Ville, Trois-Ponts

08>09/12 : Avioth, Haut-Fays, Houyet, Libin, Louette-Saint-Pierre, Neufchâteau, Soy

09/12 : Manhay

14/12 : Erezée, Hondelange

14>16/12 : Arlon, Aubange, Bastogne, Houffalize, Marche-en-Famenne, Rochefort, Virton

15/12 : Bérismenil, Biron (Erezée), Bra, Grandvoir, Herbeumont

15>16/12 : Alle-sur-Semois, Corbion, Mesnil-Saint-Blaise, Petit-Fays, Vaux-sur-Sûre

16/12 : Aye, Etalle, Heinstert, Les Fosses, Wanlin, Wellin

21/12 : Bièvre, Habay-la-Neuve, Hotton, Lierneux (Ecole Sainte-Thérèse)

21>23/12 : Bastogne, Marche-en-Famenne, Rochefort, Virton

22/12 : Arbrefontaine, Cherain, Grand-Halleux, Halanzy, Léglise

23/12 : Chéoux, Rendeux

26/12 : Virton

14>16/12 : Kerstbeurs (Halle des Foires de Libramont)

Talrijke standhouders, geschenken, producenten, restaurants, schaatsbaan, concerten ... Toegang gratis

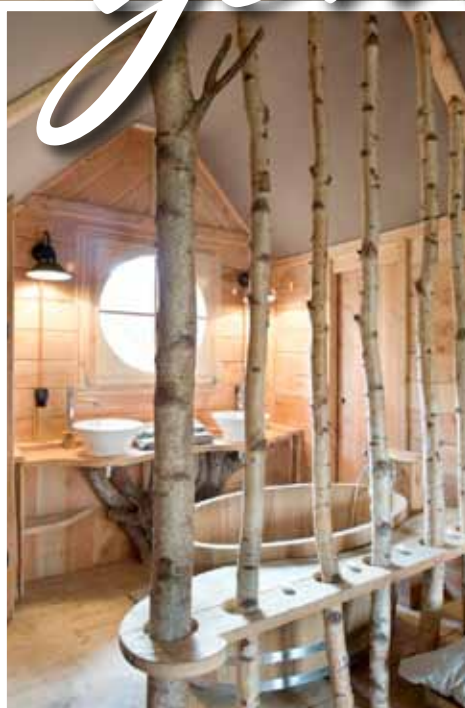
14>30/12 : Noël sur Salm (Vielsalm)

Chalets van plaatselijke verenigingen en ambachtsmensen, streekproducten en muzikale animatie. Enkel op vrijdag, zaterdag en zondag.

22>30/12 : La Roche en hiver (La Roche-en-Ardenne)

Winterchalets en recreatie in de hele stad: animatie, schaatsbaan, streekproducten, ambachtswerk, geschenken, ...

De volledige agenda van de eindejaarsfeestelijkheden staat op www.luxembourg-belge.be

DE HUTTEN VAN RENSIWEZ,

gewoon doen!

Ongewone logies zitten in de lift, ook in de Ardennen. Baanbreker in het genre **Olivier Berghmans** is de eigenaar van de 'Cabanes de Rensiwez', die genesteld liggen in een stukje paradijs aan de rand van de Ourthe, tussen La Roche-en-Ardenne en Houffalize.

Hij is afkomstig van de Famenne, deze net-veertiger in topconditie. Olivier Berghmans volgde zijn opleiding aan de managementschool ICHEC in Brussel en werkte daarna vijf jaar lang in een bank in Ierland. Toen al werd hij aangetrokken door anders-dan-anders logies. Dus ging hij werken voor een bedrijf dat hutten bouwde, die vooral in Frankrijk werden verkocht. Hij had al een ideeetje in het achterhoofd: "Ik wou geleidelijk mijn eigen hutten hebben. Ik huurde dus een stukje van het kampeerterrein van Rensiwez, waar ik er drie op zette. Beetje bij beetje kocht ik nog meer stukken en tot slot de hele camping, iets meer dan drie jaar geleden. Milieuzorg is altijd belangrijk geweest voor mij. Ik heb veel gereisd tussen mijn 20 en 30 en was vooral gevoelig voor mooie plekken en toeristische huisvesting met karakter en betekenis. Na mijn reizen ging ik dromen over het ideale toeristische logies in de Ardennen ...".

TERUG NAAR DE EENVOUDIGE DINGEN

Een hut in het bos leek vanzelfsprekend. "Zeker omdat het concept al bestond in Frankrijk en goed werkte. Ik heb het aangepast aan de Belgische markt, want de mensen komen vooral naar hier voor een langer verblijf en minder op doorreis. De vakantiewoningen zijn vooral bestemd voor groepen en gezinnen. Het thuisgevoel en de zelfstandigheid horen er bij. Het is vooral zaak om een wereld aan te bieden die haaks staat op de druk van het moderne leven, een terugkeer naar de eenvoudige dingen en naar de natuur, maar tegelijk cosy en comfortabel. Wij nemen de mensen mee naar een aangepaste wereld. Iedereen heeft diep in zich een hutje in het bos. Dus voelen ze meteen iets voor het concept. Het is niet zo dat wij een concept opdringen om de mensen zin te doen krijgen. Die zin is er al."

GEVOELSMATIGE VERWACHTINGEN

Elke hut van Rensiwez is anders, om te beantwoorden aan specifieke gevoelsmatige verwachtingen. Zoals een bedstee of een grote badkuip tegenover

het vuur, een cocoonhoekje, een raam met uitzicht op de natuur ... Er is het centrale bed, de king's size, het hemelbed ...

"Wij bieden eenvoudige en comfortabele hutten aan, die afgelegen liggen in volle natuur. Momenteel hebben we 16 hutten, 2 vakantiewoningen, oude gerestaureerde hutten en een kleine vakantiewoning aan het water, 'la maison au bord de l'eau'. De molen wordt gerestaureerd, met heel verschillende en bijzondere suites."

EENVOUDIG EN KNUS

Wat de mensen graag hebben *"Er even helemaal uit zijn, dromen, de natuur, weer aanknopen met het eenvoudige leven, zich even afzonderen ... Er is geen internet in de hut. Dat zet aan om weer in jezelf te kijken, met anderen, om toffe momenten te beleven. Ons cliënteel is vooral Belgisch. Maar anderen komen van ver, zoals van Scandinavië, de Verenigde Staten of zelfs Chili."*

Nog projecten? *"Nieuwe hutten plaatsen op een prachtige plek, in de onmiddellijke omgeving van de bestaande site. Bij de bouw van deze hutten zullen maatregelen horen om de biodiversiteit te bevorderen op grote schaal, in de hele natuur rondom van de exploitatiesite. Met hun verblijf in Rensiwez werken de mensen mee aan de verfraaiing en de verrijking van de natuur die ze omgeeft."*

DE STROOM VAN DE OURTHE

Als bewijs dat milieuzorg hem na aan het hart ligt, startte Olivier Berghmans met de renovatie van het molenrad, samen met de firma PAC Energy: *"Zo zullen we bijna al onze elektriciteit kunnen produceren. Het is een hele opdracht. De waterloop schoonmaken, een structuur herbouwen voor het nieuwe rad van cortenstaal en lokaal hout ... Visueel is het een toemaatje voor onze site, een echt schouwspel voor de tijdelijke bewoners. Tien logies hebben een uitzicht op het rad. En het enige geluid is het natuurlijk vallend water"*. Het nuttige aan het aangename paren, heet dat ...

Houffalize - C2

Les cabanes de Rensiwez

Moulin de Rensiwez, 1
B-6663 Houffalize
+32 (0)61 28 90 27
info@lescabanederensiwez.be
www.lescabanederensiwez.be

HET ARDENS GEHEUGEN / Tekst: Pascale Ghislain

*Met dank aan een ambassadeur van eerste rang: de heer
Ch. Legros.*

Terug naar

de bron(nen)

IN DE HOGE ARDENNEN

De longen vullen met verse lucht,
samen met familie, om de banden
weer aan te trekken met elkaar
en met onze natuur ...
dat is onze tip met stip!

Iedereen klaar voor een
verkwikkende duik in het
woud van de Hoge Ardennen?

We zijn op een steenworp van de
hoogvlaktes van de Venen, die in de winter
Siberische trekken krijgen. En we zijn ook heel
dicht bij de pistes van de Baraque de Fraiture.

Maar we zijn niet alleen. We krijgen het
gezelschap van de ezels van Joe Gallemaers.

Samen vertrekken we in het dorpje La
Chapelle, in de gemeente Lierneux, voor
een eendagsreisje naar het kasteel van
Farnières. Deze betoverende tocht met familie
doet weer beseffen hoe zoet het leven kan
zijn. En meteen leren we goed kijken en
luisteren naar de natuur.

Le Pré aux Ânes

*“Onze activiteit is over drie dagen gespreid”, vertelt **Joe Gallemaers**. “Op de eerste dag stappen we naar het domein van Farnières, de tweede is vrij en de derde keren we terug, langs het mooie Ardense dorpje Arbrefontaine. Of omgekeerd. Bij het kasteel hoort logies in individuele kamers. Er zijn ook ruimere paviljoenen met meer comfort. Naast overnachting, bieden ze er ook verschillende formules om te eten aan.” De wandeltocht is uitgedacht voor gezinnen, maar kan ook voor andere kleine groepen van 10 tot 12 mensen.*

Met ezels de natuur leren lezen ...

Het groepje trappelt van ongeduld om een geweldig avontuur te beleven, op de rug van een ezel. Maar eerst neemt de gastvrouw van de dag ons mee om die toffe grauwjes beter te leren kennen, kwestie van er ons mee vertrouwd te maken. De pakzadels moeten vastgemaakt worden voor de bagage en om de kinderen er op te laten kruipen. Het dier draagt een last volgens zijn grootte, tot 50 kilo voor de grootste. Daarna geeft Joe enkele veiligheidsrichtlijnen. Het oudste meisje is een beetje bang en klimt er

liever niet op. Dwingen heeft weinig zin. Ze zal haar ezel aan de halster leiden (tuig rond de hals). We zien dan wel.

Joe geeft ons kort wat uitleg over het karakter van de ezel: *“Hij is niet koppig en ook niet dom, maar eerder aandachtig, zacht, gezellig en gevoelig. Net als het paard is hij angstig, maar wel veel minder. In tegenstelling tot zijn neef werpt de ezel zich eerder op als bewaker van de kudde. Hij heeft een meegaand instinct, maar door zijn strijdlust tegenover honden, vossen en wolven kan hij een efficiënte hulp zijn om schapen te beschermen. Voor het vertrek moet je de ezel aaien en borstelen om zijn vertrouwen te winnen. Met een goede opvoeding van op jonge leeftijd kan je een mooi bondgenootschap met hem opbouwen.”*

Joe rijdt voorop om de weg te tonen. *“Het is een rustiek dier dat met weinig tevreden is: hooi, gras en water (ongeveer zes liter, waar hij drie dagen zonder kan als hij gras eet). Zijn voeding mag niet te rijk zijn. Onderweg mag je hem niets laten eten, want dan wil hij misschien niet meer verder. Zijn geurzin is bijzonder goed ontwikkeld en hij onthoudt heel goed waar hij ooit geweest is.”*

Maar waar komt dan die reputatie van koppige ezel vandaan? En die traditie van de ezelsoren voor slechte leerlingen? *“In het begin was deze behandeling niet bedoeld om de leerling te vernederen, maar was ze eerder symbolisch om de intelligentie van de ezel aan hem door te geven.”*

In de fabels van La Fontaine staat de ezel soms voor vrijpostigheid, gaat hij door voor een onbeschaamde vlegel, de ideale schuldige dus! En Joe gaat verder: *“Voor het welzijn van het dier*

moet je twee keer per jaar de hoefsmid laten komen, en soms zelfs een tandarts. Voor de ezel is lopen een genot. En het is zelfs een noodzaak, want als hij niet beweegt, kan hij problemen krijgen met de bloedsomloop. Het is ook een kuddedier, dat graag in groep reist. Maar op het einde van het parcours, verwacht hij wel zijn beloning: eten!”

Er wordt gestapt op het trage ritme van onze viervoetige vrienden. Hun koosnaampjes? Milou, Ducobu (de Franse naam van de luie leerling Dokus), Léo (van Leonie, het superslimme vriendinnetje van Dokus in de strip), Tormenta (die op een onweerachtige dag geboren werd) en Haddock. We trekken verder in stilte, ver weg van alle kabaal en van de macadam. Naarmate de tocht vordert, ontspannen de kinderen zich. De oudste heeft haar angst overwonnen en zit nu in het zadel. Dat is zoveel leuker dan te voet! Er wordt gelachen met

papa. Het zijn vriendelijke plagerijen. De verstrooide professor is naar het bos gekomen met zijn stadsschoenen aan. Er wordt gefluisterd, om de geluiden van het woud goed te kunnen horen. *"Het stappen van de ezel lijkt op wiegen. Ooit viel een meisje zelfs in slaap in het zadel, maar ze zat gelukkig goed vastgesnoerd."*

Een beetje later naderen we het doel. Liggen er echt al zoveel kilometers achter ons? Ja, want daar duikt **het kasteel van Farnières** al op (etymologisch, de plek waar de essen (frênes) staan). Het oogt vorstelijk aan het eind van de weg, zo in de middle of nowhere. Onze blik gaat over de weidse horizonten van groene hellingen. Het kasteel werd tussen 1926 en 1929 uit plaatselijke steen (groeve van Neuville) gebouwd door Fernand Orban de Xivry en zal als jachtpaviljoen dienen. Bij zijn dood laat hij het na aan de Salesianen van Don Bosco. De broeders zullen er een kapel, klaslokalen en een slaapzaal aan toevoegen. Vanaf 1929 wordt er les gegeven in tuinbouw en visteelt. Het bos van Farnières levert het bewijs, met zijn vele soorten die het zo mooi maken. Momenteel verwelkomt het kasteel groepen. Daar worden de ezels van Joe en de trekkers gehuisvest en gevoed. De volgende dag kunnen de ezels uitrusten en kunnen de gasten op stap gaan langs de wandelroutes of een bezoek brengen aan andere bezienswaardigheden in de omgeving.

Farnières: Wist u dat het gehucht

Farnières op de kruising van zeer oude wegen ligt, die onder meer van Vielsalm naar **Saint-Jacques** (Trois-Ponts) leiden, een etappe op de weg naar Compostella.

Met familie of vrienden, het domein van Farnières onthaalt u met allerlei formules, tot en met volpension.

www.farnieres.be

Lierneux - D1

Le Pré aux Ânes

La Chapelle, 13
B-4990 Lierneux
+32 (0)479 76 44 20
info@lepreauxanes.be
www.lepreauxanes.be

Andere activiteiten met ezels

- Escap'ânes (Marche-en-Famenne)
www.escapanesfamenneardenne.be
- Le Mont des Ânes (Mormont)
www.lemontdenbas.com
- Naturâne (Bastogne)
www.naturanecosmetics.com

Stavelot

Vandaag zijn de gebouwen die in de achttiende eeuw heropgebouwd werden, nog te bewonderen in Stavelot. De abdij huisvest een aantal musea (het historisch museum van het Prinsdom Stavelot-Malmedy, het museum van het Circuit van Spa-Francorchamps en het museum Guillaume Apollinaire).

www.abbayedestavelot.be

Deze streek van legendes en spiritualiteit leent zich uitstekend voor een ontdekking van de middeleeuwse Ardennen, in de sporen van de heilige Remaclus. U begrijpt meteen het verband met het dier dat ons vergezelt.

Tussen gulden legende en historische werkelijkheid

Stavelot igt op een steenworp van Farnières, dit wil zeggen 14 km. Een deel van het religieus erfgoed van de gebouwen uit de omgeving is ondergebracht in de abdij. In het mooie stadje Stavelot, waar veel later de dichter Guillaume Apollinaire zal verblijven, kunt u nog andere getuigen uit de middeleeuwen bewonderen. Een greep uit de plaatselijke schatten: een meesterwerk van de Maaslandse edelsmeedkunst: het reliekschrijn van de heilige Remaclus (13de eeuw) dat uitgesteld staat in het koor van de parochiekerk Saint-Sébastien, of de romaanse Saint-Laurentkapel (elfde eeuw). De monniken beslisten in 1268 om de relieken van Remaclus in dit schrijn te bewaren.

Remaclus (of Remakel) was een monnik uit Aquitanië. Hij wordt beschouwd als de kerstenaar van de Ardennen. Lange tijd trekt hij rond als pelgrim, om uitein-

delijk in onze contreien aan te komen. Eerst nam hij zijn intrek in de abdij van Luxeuil (Vogezen) en wordt daarna abt van Solignac (Limousin). Hij brengt een tijdje door in Cugnon (aan de Semois) en vertrekt dan naar het ander uiteinde van het koninklijke woud, waar hij twee organisch verbonden kloosters sticht: het ene in Warche in de buurtschap 'Malmundarium' in Malmédy, en het andere aan de Amblève, in Stavelot. Op dat ogenblik regeert de Frankische koning Sigibert III. "Het is bos en braakland", herhalen de bronnen uit de zevende eeuw. De stichting van het klooster krijgt veel steun van de vorst en van de aristocratie, waaronder de machtige familie van de Pippiniden, de toekomstige Karolingische koningen.

En hier komt het dier op de proppen, dat ons vandaag vervoert. De ezel van de heilige Remaclus was even bekend als de wolf die zijn naam gaf aan de abdijstad (in het Waals betekent stâv stal en leû, wolf). We willen u deze legende niet ontzeggen.

De ezel en de wolf van Remaclus

De ezel, de trouwe metgezel van Remaclus, diende om de lasten van de religieuze man te vervoeren: proviand of stenen voor de bouw van het klooster. Satan, die niets liever deed dan de werken van de monnik vernietigen, vermom-

de zich als wolf om de goedaardige en intelligente ezel aan te vallen. Remaclus gooide een rozenkrans als een lasso rond **de wolf** en schakelde hem zo uit. De wolf zat nu gevangen in dit heilige voorwerp en betaalde zijn wandaad door als lastdier te werken voor de kluizenaar. Op een mooie dag verdween Satan in de bossen. Misschien had de heilige zelf hem wel vrijgelaten, nu het klooster eindelijk klaar was. En als ze de winterwind horen loeien, trekken de ouderen de kleintjes wat dichter tegen zich aan: "Ga nu niet buiten, want het is niet de wind die huult, maar een wolf die een sterke zwavelgeur achter zich laat."

Faix du Diable

Nog andere sporen van Remaclus ... en plaatselijke heren

We verlaten Stavelot via de route de Wanne. Zoveel legendarische, soms moraliserende, anekdotes worden hier van mond tot mond doorgegeven of staan zelfs op papier. Ze tonen aan welke sterke stempel de abdij op het leven van de bevolking drukte. De late biografieën beklemtonen de gevechten die Remaclus soms moest voeren om, als vertegenwoordiger van een nieuwe godsdienst, de bevolking van hun oude gebruiken te doen afzien.

Afspraak in **Faix** (van Fâl' Djal, of staart van de duivel), aan een weg bij de route die naar La Vau en vervolgens naar Grand-Halleux leidt. Ook hier wist Remaclus de minder gewiekste 'leperd' in de luren te leggen. Dat ging zo: Remaclus werd door een engel gewaarschuwd dat de duivel van plan was om een dik rotsblok op het klooster te gooien. Dus stuurde hij een van zijn monniken uit om de duivel

op te wachten met een zak vol versleten schoenen. Ze troffen elkaar op deze plek. De duivel was uitgeput door zijn zware last en vroeg hoe ver het nog was naar de abdij. De monnik antwoordde dat hij nog een hele tocht voor de boeg had. Als bewijs toonde hij de hele hoop door de vele afgelegde kilometers versleten sandalen. De duivel gaf zijn plan dan maar op en liet er zijn 'faix' (staart dus) achter.

Naar Vielsalm, zetel van een gravenkasteel

De tocht van Wanne naar Grand-Halleux gaat langs een beekje (van Tigeonville of Pafflard), dat het grondgebied afbakende van het prinsdom Stavelot, van de graven van Salm. Ook vandaag nog is het de grens tussen de provincies Luik en Luxemburg. De 'Halleux' wijzen op een verbreding van de vallei, die u kan bewonderen op de route naar Vielsalm.

Om helemaal in de middeleeuwse sfeer te komen, moet u zeker even gaan kijken naar de resten van een kasteel en het portret van een heer. Afspraak in het

historisch centrum van **Vielsalm**, in de Saint-Gengouxkerk. Bij de heropbouw van de kerk na de bombardementen van mei 1940 (een springlading aan de voet van de toren om de doorgang van de Duitsers te beletten), wordt een opmerkelijke grafplaat blootgelegd. Het gaat om de zerk van een graaf van Salm, die nu ingewerkt is in het portaal. Er staat geen enkel opschrift op, maar het wapenschild met de twee zalmen tegen elkaar verwijst onmiskenbaar naar de graven van Salm. De heer wordt uitgebeeld in maliënkolder (halsberg), met een overkleed waarop zijn symbolen staan. Hij houdt de handen gevouwen, die net als het gelaat hol werden gelaten. Aanvankelijk werden deze holtjes opgesmukt met marmeren inlegsels. De haardos, de sporen werden benadrukt met messing. Het gaat hier om Hendrik VI, die in 1359 overleed. Ook middeleeuws zijn de doopvonten die uit een arkozesteen werden geslepen.

Tegenover de kerk, die op een steile rots werd gebouwd, ligt het restaurant '**Les contes de Salme**', de eerste grafelijke slottoren. Binnen is duidelijk de smalle rotspunt te zien waar het eerste kasteel op gebouwd was. Een gewassen tekening van Mathieu Xhrouet geeft een goed beeld van de site van de donjon en van de primitieve kerk in de tijd van de heren van Salm (zie het werk van Ch. Legros, p51).

Vielsalm

Meteen kennen we de oorsprong van de naam Vielsalm: 'Vetera Salma': 'oud-Salm', tegenover het nieuw centrum 'Salma Nova', later Salm-le-Château en tot slot Salmchâteau.

Van het laatste gravenkasteel van Salm, dat in de veertiende eeuw werd opgetrokken, rest nog enkel de portierswoning, geflankeerd door twee ronde torens van de omwalling. Binnen in de torens diende een kelder met graatgewelf als gevangenis. Het interieur van deze vroegere versterking is enkel toegankelijk bij bepaalde gelegenheden.

Les contes de Salme

Producten van Salm

De Hoge Ardennen zijn vermaard voor hun ingesneden landschappen, hun skipistes, maar ook hun verrukkelijke **bosbessen**! Aan deze vruchten werd al in de oudste plantkundige boeken het vermogen toegeschreven om darmproblemen op te lossen. Er worden nog altijd uitstekende lokale producten mee vervaardigd. De pasteien, limonades, seizoentaarten, likeuren of bonbons worden vurig verdedigd door het plaatselijk genootschap van de bosbes, de 'Confrérie de la Myrtille de la Salm'. Kom ze midden december allemaal ontdekken op de streekmarkt in Vielsalm of bij de toeristische dienst en in de winkel 'Pause douceur' in Vielsalm.

Maar er zijn ook de fabricage-ateliers van:

Kaas, in de kaasmakerij van de Bairsoû (Trois-Ponts). Proeverij van de tomme van de abdij van Stavelot - www.fromageriedubairsou.be

Bier dat het hart van de monniken doet zinderen in de ambachtelijke brouwerij van de Lienne (Lierneux). Deze is te bezoeken, via een route langs de borden met uitleg: - www.brasserieidelalienne.be.

En dan is er natuurlijk nog het zeer beroemde amberbier Vieille Salme, dat erg in de smaak valt.

Rum voor uw wintergrogs bij de stokerij Dr.Clyde'spirits (Trois-Ponts). Dit is de enige rum die in België wordt gedistilleerd. Rondleidingen na reservatie - www.drcllyde.be

De natuur tussen Glain en Lienne, in de Salm-streek, heeft met haar donkere wouden, nerveuze rivieren, diepe en smalle valleitjes al snel de eerste toeristen weten te bekoren. Onder hen, de wereldberoemde **Victor Hugo** die de ongerepte romantiek van deze landschappen in enkele van zijn schetsen zal vatten (Victor Hugo-wandeling: wandelroute van 7 km, met vertrek aan de Madeleine-brug in Salmchâteau. Plan beschikbaar bij de toeristische dienst van Vielsalm - www.haute-ardenne.be).

 21 juli **Feest van bosbessen**

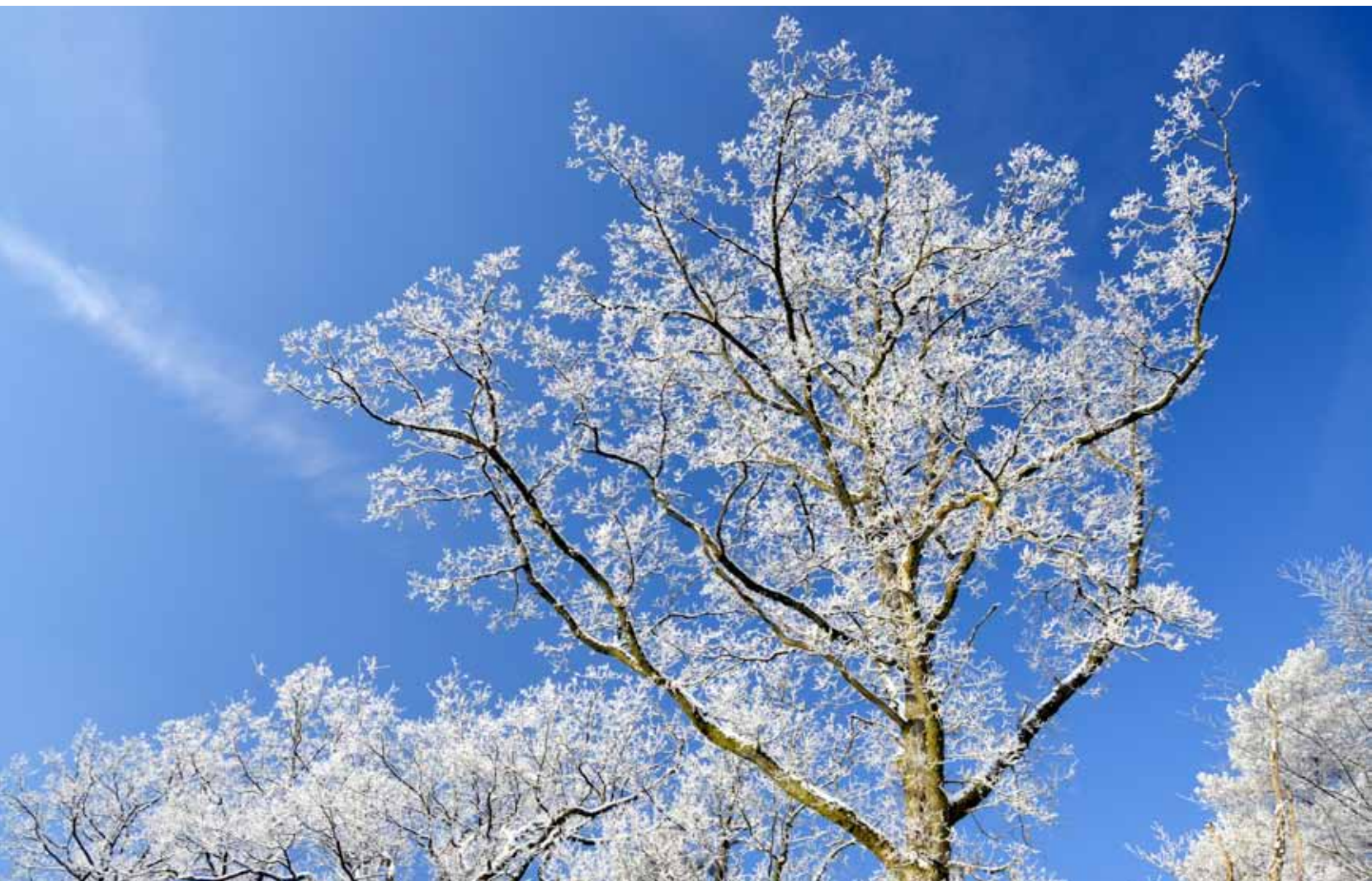

Van op de oevers van het meer van Les Douyards, ziet u de kerk en haar dominerende bijzondere klokkentoren.

Omstreeks 1700 schetste de kunstenaar uit Spa, Mathieu-Antoine Xhrouet, ter plekke enkele sites van de regio van Vielsalm of Stavelot, om ze te verkopen, zoals de hedendaagse postkaarten, aan wie in Spa op uitstap was of kwam kuren.

Enkele zijn gebundeld in het mooie boek van Charles Legros, "Mathieu Xhrouet de Spa. Vues de paysages et bâtiments des pays de Vesdre, Amblève et Ourthe autour de l'an 1700", Vielsalm, Val du Glain, 2013.

Het werk is te koop in het Musée du Coticule (slijpsteenmuseum), rue du Coticule 12 in Salmchâteau. +32(0)80 21 57 68; museeducoticule@skynet.be.

De Ardense wouden

Elk seizoen andere kleuren ...

Van de 'Vallées des Eaux Vives', dicht bij Chimay, tot het diepe woud van Anlier, niet ver van de Luxemburgse grens ... de Ardense wouden barsten van magische en betoverende plekken die we u niet willen onthouden.

Het is hier fijn wandelen, in elk seizoen. Onder een brandende zon of een parelgrijze hemel, op verkenning van de bospaden en van de onvermoede schoonheid van de landschappen, die u zeker niet onverschillig zullen laten. Een uitnodiging om te mediteren, om weer krachten op te doen en om te herbronnen, in het hart van onze Ardense wouden.

Na deze fikse hap buitenlucht ontmoeten we enkele spelers van het netwerk van de Ardense wouden. Ze bieden logies of eten aan of ze organiseren toeristische activiteiten. In ieder geval doen ze u hun passie beleven, nemen u mee op ontdekking van hun zaak en belichten de heel eigen kenmerken van de woudmassieven van de bestemming. Op naar het Woud van het Land van Chimay, het Grote Woud van Saint-Hubert, het Woud van de Semois en van de Houille en het Grote Woud van Anlier.

Zo kan u kiezen in welke omgeving u even halt wil houden, naargelang uw stemming. Of u kan meteen ook de andere massieven ontdekken, met hun specifieke trekken!

De Ardense wouden, landschappen die doen dromen en tot de verbeelding spreken

In de diepste hoekjes van het woud ontstonden tal van legendes. Wanneer het gaat schemeren of in de ochtendnevel baden de Ardense wouden in een mysterieuze en betoverende sfeer, die meteen de verbeelding op hol doet slaan.

Ga in het hart van het **Grote Woud van Saint-Hubert** op zoek naar de meest geheimzinnige legendes van het woud en ontmoet de kleine bosbewoners: kwelduivels, kabouters en feeën. Misschien treft u het en komt u op uw wandeling oog in oog te staan met het dier dat hier als symbool geldt: het hert. De nieuwe uitgestippelde wandeltocht 'Tussen Lesse en Lhomme' dompelt u trouwens helemaal onder in die zo aparte sfeer van deze omgeving.

Maak van uw uitstap ook gebruik om terug te gaan in de tijd, in de voetsporen van de heilige Hubertus, de legendarische figuur die zijn naam gaf aan dit Ardens stadje.

Onlangs werd een nieuwe wandelroute van 78 km uitgestippeld in het Grote Woud van Saint-Hubert. Het circuit **Tussen Lesse en Lomme** werd uitgedacht door gedreven liefhebbers van trektochten, en loopt bijna volledig langs de grenzen van de gemeente Libin. De driedaagse tocht doet u een diepe duik nemen in het bos, waar bivakzones ingericht zijn (uitsluitend toegankelijk met strikte naleving van de boswetgeving en van de specifieke regelgeving). Het circuit biedt ook mogelijkheden voor wie meer comfort vraagt, met logies rond het parcours. Ook wie gewoon enkele uurtjes wil wandelen, komt hier aan zijn trekken.

De drie bivakzones langs de lus van 78 km zijn enkel toegankelijk met strikte naleving van de boswetgeving en van het specifiek reglement dat op elke bivakzone te vinden is.

Deze grote lus in het woud van 78 km is verbonden aan de **acht dorpen** van de gemeente Libin, met 16 **dorpsknooppunten**. Zo kan er vanuit de dorpskernen aangesloten worden op de grote lus, om dan vlot terug te keren naar het dorp van vertrek (Redu, Transinne, Smuid, Libin, Glaireuse, Ochamps, Anloy en Villance).

Bewegwijzering en roadbook

De wandelroute is maar in één richting bewegwijzerd (in wijzerrichting), met een groene rechthoek en het logo van het 'Grande Forêt de Saint-Hubert'.

De dorpsknooppunten zijn niet bewege-
wijzerd. Het Roadbook **van de 16 ver-
bindingsdorpen** is dus noodzakelijk om
gebruik te kunnen maken van de dorps-
knooppunten in de twee richtingen (naar
het centrum van de dorpen en naar de
lus). Het bevat de beschrijving van de dor-
pen, alle info over de verbindingen heen
en terug en ook de faciliteiten per dorp
(logies, restaurants, handelszaken, ...).

Het gehucht Lesse werd bepaald als offi-
cieel vertrekpunt van de grote lus, maar
vertrekken kan ook vanuit een van de 33
bakens op het tracé van de grote lus. Nog
een mogelijkheid, is vertrekken uit het
centrum van een van de acht dorpen van
de gemeente en langs een dorpsknoop-
punt 'aanknopen' met de grote lus.

Op smartphone of met een kaart

De hele lus en de dorpsknooppunten zijn
gratis downloadbaar op smartphone via
de app **Wandelingen à la carte**. Begin
2019 zal ook een NGI-kaart van de hele
route beschikbaar zijn.

*Het roadbook en de NGI-kaart zijn be-
schikbaar bij de toeristische dienst van
Libin en het Maison du Tourisme de la
Fôret de Saint-Hubert.*

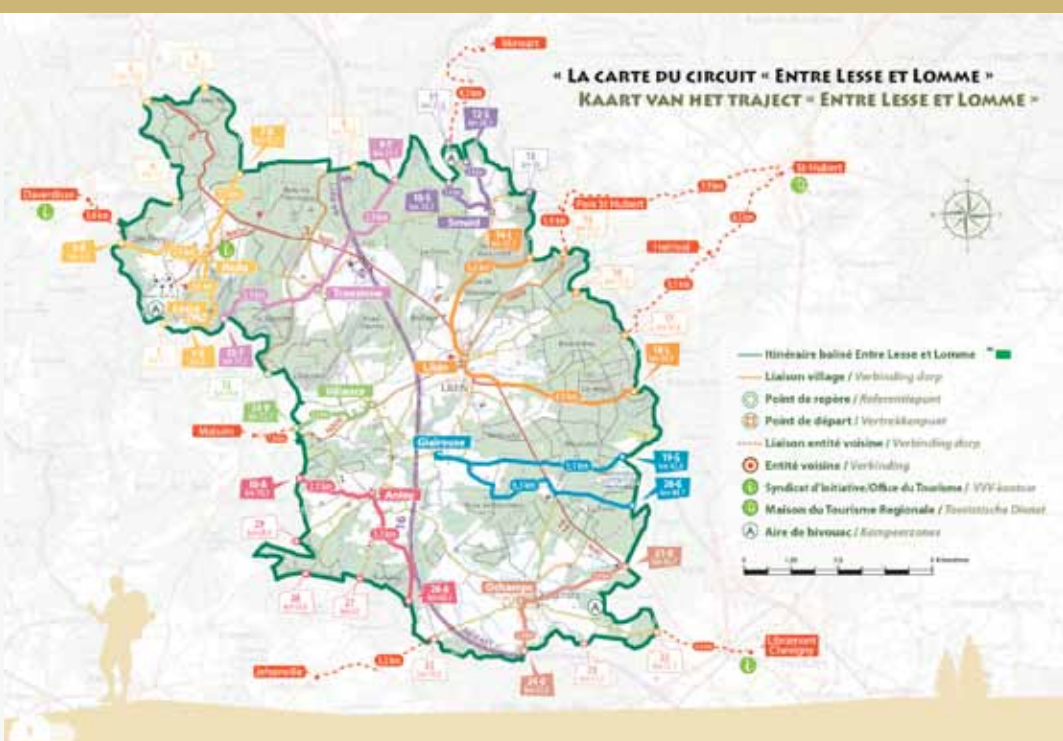
www.lagrandeforetdesainthubert.be

De wouden van de Ardennen, een goed bewaarde omgeving

De wouden van de
Ardennen zijn de uitge-
lezen omgeving om
weer verbinding te
maken met de natuur.
In het goed bewaarde
Woud van **het land van
Chimay** kan u uitzon-
derlijke landschappen
komen bewonderen en volop
genieten van een verblijf om de fauna en
flora van dit heel bijzondere milieu te ob-
serveren. Deze ontdekking van de natuur
is te combineren met een verblijf om echt
helemaal op te gaan in het woud, langs
de route van de Grote Doorsteek (Grande
Traversée). Of u nu enkele dagen wil wan-
delen of er maar één dagje op uit trekt,
langs het tracé van meer dan 175 kilome-
ter vergeet u al uw dagelijkse kopzorgen,
terwijl u tegelijk het unieke erfgoed van
de streek van het Land van Chimay kan
bezoeken.

U kan bijvoorbeeld de sporen van de
douaniers van vroeger volgen, die de we-
gen afspeurden naar de smokkelaars en
schurken van de streek!

De Ardense wouden, waar avontuur rijmt op natuur

Langs de oevers van de Semois kan u de talloze facetten van het **Woud van de Semois en van de Houille** ontdekken. Zo rolt de Semois zijn mooiste meanders uit, van in de zachte Gaume, om zich dan in het immense Ardense woud te storten!

Tal van uitkijkpunten en uitzonderlijke landschappen verdienen de aandacht. Het zijn bevoorrechte plekken voor de occasionele trekkers en wandelaars. Laat u dus begeistern door de magie van deze betoverende plekken!

Om alle gezinsleden plezier te doen, wordt volgend voorjaar een groot avonturenspeel georganiseerd op het hele grondgebied van het bosmassief. Het principe? Een ontdekking van het woud combineren met ludieke activiteiten, met onder meer toegevoegde realiteit (AR).

Als dat geen uitstekende reden is om in de lente met volle teugen te komen genieten van de Ardense wouden!

De Ardense wouden, waar de tijd even stil mag staan

De komst van de eerste wintervorst is het uitgelezen moment om even uit te blazen, in een rustige omgeving, om u te warmen aan een lekker vuur en onvergetelijke momenten te beleven met familie of vrienden.

Neem de tijd om u over te geven aan de charmes van het **Grote Woud van Anlier** en kleine geluksmomenten van het leven te proeven. Ga zeker ook eens langs bij de ambachtsmensen en producenten van de streek en leer hun vele regionale specialiteiten kennen, op een regionale kerstmarkt of aan een goedgevulde tafel.

www.lesforetsdardenne.be
f Les Forêts d'Ardenne

Natuurlijk speelt de natuur een hoofdrol in de Ardennen, maar nog een ander aspect hoort onlosmakelijk bij deze bestemming: de authenticiteit en de gemoedelijkheid van de inwoners. Het gebeurt meer dan eens dat u ze op een wandeling of bij een onverwachte ontmoeting tegenkomt, want ook zij hebben zo hun favoriet stukje natuur, hun goede adresjes of willen gewoon een praatje slaan.

Voor de eindejaarsfeesten, waar u ook gaat, verwelkomen de actoren van de Ardense wouden u hartelijk in hun zaak, om hun passie en hun grondgebied met u te delen.

Enkele van hun toprecepten worden uitgelegd in het boek 'Régalez-vous en Forêts d'Ardenne'. Ze bulken van verbazende smaken in de kleuren van het woud, met wat wils voor klein en groot! Weer een geschenkidee voor eindejaar!

U kan dit werk nu al bestellen bij Ressources Naturelles Développement, op het e-mailadres: m.lozet@rnd.be

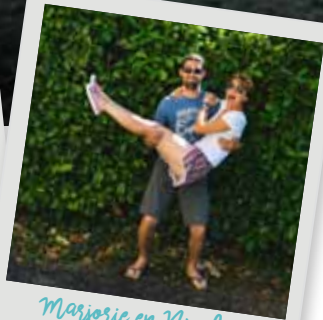

REISBLOGGEN

Echt een droombaan?

*Ariane,
Itinera Magica*

*Marjorie en Nicolas,
Ti'Piment*

*Laura en Seb,
Les Globe Blogueurs*

*Julien,
Sentiers du Phoenix*

Sentiers du Phoenix

Ze zijn nu al enkele jaren niet meer weg te denken uit ons dagelijks leven. Tijdens een pauze, tussen twee afspraken in, of soms gaan ze zelfs mee naar bed! Ze hebben beslag genomen van uw smartphones en andere toestellen. Ze doen u reizen, dromen, maken u soms zelfs jaloers ... De influencers zijn overal. Instagram is hun favoriete speelterrein geworden, maar ze zijn ook te vinden op Twitter, Pinterest, Facebook en het web in het algemeen.

Voor de toeristische bestemmingen zijn het echt dé ideale partners, en dus ook voor de Ardennen. De nieuwe journalisten van dit decennium slaagden erin om zich onmisbaar te maken omdat ze door en door vertrouwd zijn met een hele waaier van digitale tools. Het zijn bloggers, redacteurs, fotografen en/of vloggers. Ze zijn thuis in natuurlijk referentiëren en kunnen een drone besturen. Laten we kennismaken met vier reisbloggers die het Ardense grondgebied verkenden: **Ariane** van **Itinera Magica**, **Marjorie en Nicolas** van **Ti'Piment**, **Laura en Seb**, de **Globe Blogueurs** en **Julien** van **Sentiers du Phoenix**, het enfant terrible van de Ardennen. Een gesprek over hoe zij hun beroep zien en wat ze van de Ardennen hebben meegenomen.

De mooiste job ter wereld

Bloggers reizen, bloggers ontdekken alsmaar verdere bestemmingen, die er vaak zelf voor betalen. Ze hebben in 2018 een serieuze invloed op hun community, maar daar staat een prijs op. Is dit werk echt een droomjob? Natuurlijk is het geweldig om van “*je passie je beroep te maken*”, beaamt Ariane. “*Ik weet het wel, ik heb best geluk dat ik dit werk kan doen. Maar een droomjob zou ik het niet noemen. Zoals voor alle zelfstandigen, is er die eeuwige onzekerheid, de wisselende inkomsten, een vorm van eenzaamheid en ook een zekere druk*”. En zoals Laura en Seb zeggen: “*Er wordt veel gefantaseerd rond dit beroep. Zelfs onze eigen omgeving kan zich maar moeilijk voorstellen wat we echt doen.*”

We zijn niet de hele tijd met vakantie ... We moeten van pedagogisch inzicht getuigen en kunnen uitleggen wat we concreet doen.” En Marjorie voegt toe: “Het redactiewerk, de lay-out, de foto’s en de bijhorende retouches, de opnames van de rushes en het monteren, de communicatie via de sociale media en het administratieve gedeelte ...Voor wie niet echt gepassioneerd is, wordt het snel te veel.”

Wie als influencer een contract met een bestemming in de wacht sleept, zoals de Ardennen, zit hoegenaamd niet stil. Dat weet Julien maar al te goed. *“Achter het droombeeld gaat inderdaad een soms harde werkelijkheid schuil. In prachtige foto’s en lokkende teksten zitten tientallen uren werk, op het terrein of thuis. Als we voor een bepaalde bestemming reizen, wordt veel van de resultaten verwacht. We staan vroeg op, om partij te trekken van mooi licht, maar gaan laat slapen omdat we ook nog verslag moeten uitbrengen over de dag. Het is best een hele opdracht, maar ik klaag nooit. Dit is wat ik wou doen.”*

Zwitserse messen

Meteen borrelt een tweede vraag op. Kunnen ze van dit beroep leven? Er rust nog altijd een taboe op de inkomsten uit blogwerk en ook op de partnerships met merken. Maar eens te meer zijn onze bloggers het eens over het antwoord.

“Ik vergelijk ons als bloggers met een Zwitsers mes”, zeggen globe bloggers Laura en Seb. “Je moet deskundig zijn op verschillende vlakken en je dus ook blijven bijscholen. Toch leven vandaag nog maar weinig influencers enkel van hun blog of hun zichtbaarheid. De blog is voor ons een uitstalraam van ons kunnen. Maar we hebben andere activiteiten nodig (samenwerking, redactiewerk, foto’s, ...) en andere inkomstenbronnen om redelijk ons brood te verdienen. Daar is het Zwitsers mes weer! Je moet je altijd uit de slag kunnen trekken om nieuwe contracten binnen te halen en te kunnen omgaan met onvoorspelbaarheid.” Hetzelfde liedje bij Ti’ Piment: “Petje af voor wie er zijn boterham mee kan verdienen! Wij leven niet 100% van onze blog. Naast

Marjorie en Nicolas van Ti’ Piment

“We zijn met de blog begonnen in 2012, toen we van Frankrijk verhuisden naar Martinique, waar we vier jaar gebleven zijn. Ik wou natuurlijk in contact blijven met mijn familie en vrienden en ze ook op de hoogte houden van ons dagelijks leven in de Antillen. En dus dachten we meteen aan een blog, zeker omdat ik graag schrijf en foto’s neem. In de loop van de tijd groeide een kleine gemeenschap die onze avonturen op Madinina volgde (‘bloemeneiland’ in het creools). We leven nu weer in de grootstad, maar zijn nog lang niet af van het reisvirus en we blijven de wereld rond trekken, met de kinderen of met ons tweetjes.”

<https://carnetdetipiment.com>

die activiteit werk ik ook freelance als webredactrice en persfotografe.”

“De blogger biedt zijn klanten vaak al zijn competenties aan, maar het eigenlijke blogwerk is maar een deel van het hele aanbod”, licht Julien toe. Dat zegt ook Ariane, die verschillende diensten levert om “100% te leven van het creëren van woorden en beelden. Ik werk nog altijd als journaliste, fotografe en vertaalster.”

De blogger, een narcist?

De mooiste hotels, de chicste restaurants, de paradijselijkste bestemmingen ... Op de sociale media lijkt dat leven vaak zoveel leuker en boeiender dan het uwe. Dergelijke clichés doen de fangemeenschappen dromen, maar in se weten ze wel beter, net als de influencers zelf trouwens. Hun foto's geven zelden het 'echte' leven weer. *“Voor Itinera Magica kies ik natuurlijk de mooiste foto's”* zegt Ariane. *“Ik ga voor mijn beelden helemaal mee in die*

afgeborstelde esthetiek, maar in de onderschriften probeer ik altijd weer te geven wat dat ‘perfecte uitstalraam van een droomleven’ soms echt inhoudt, in alle eerlijkheid. Ik post vaak een ‘insta-perfecte’ foto, om dan eronder te vertellen wat er echt gebeurd is, niet zonder enige zelfspot.”

Op Sentiers du Phoenix vindt u enkel *“mijn interpretatie van de dingen die ik beleef. Mijn eigen ervaring, het gevoel dat ik heb gedeeld, mijn persoonlijke beleving. Dat is per definitie altijd subjectief en gestuurd, omdat het mijn kijk is op de reis en op het avontuur. Toch moet er een minimum aan deontologie zijn en moet je vermijden om de dingen die je beleeft te veel te ensceneren. Natuurlijk zorg ik ervoor dat mijn foto's mooi ogen, maar ik probeer altijd de juiste indruk weer te geven.”*

Laura en Seb, een koppel bloggers, vinden het jammer dat de content op Instagram (het meest narcistische van alle sociale media) zo eenvormig is en

Ariane van Itinera Magica

"Ik kom uit de wereld van de journalistiek en de media. Ik heb altijd nood gehad aan een eigen ruimte, waar ik helemaal zelf mijn onderwerpen en de foto's kan kiezen en bepalen hoe lang mijn teksten zullen zijn. Ik had eerst een blog over wat ik las, maar postte ook meer en meer verhalen en foto's van reizen. Zo ontstond de behoefte om Itinera Magica in het leven te roepen, een ruimte die enkel aan die verslindende passie was gewijd. Ik ben drietalig, schrijf in het Frans, Duits en Engels voor de pers en de communicatie van toeristische diensten en merken."

www.itinera-magica.com

dat tot elke prijs naar de perfecte foto wordt gezocht. Soms is de enscenering erg doorgedreven en sluit nog maar weinig aan bij hoe de reis er echt aan toeging. *"Instagram heeft de codes van de tijdschriften overgenomen, door de lof te zingen van een perfect leven en massaal de schoonheidsregels toe te passen die ons zo al veel te sterk gevangen houden. Helaas is iedereen daar verantwoordelijk voor. Zowel zij die publiceren, als zij die liken. We stellen vast dat de foto's die het best beantwoorden aan de Instagramcodes meer bekeken en geliket worden. Je hoort vaak klagen over die zeemzoete kant van het leven, maar tegelijk willen de mensen dit ook. Daar zit een masochistisch trekje aan. We blijven wel nog altijd doen wat we graag doen, tonen wat ons belangrijk lijkt en vooral wegvluichten van de 'instagrammeerbare' spots. In de rij staan voor een foto die al 1000 keer te zien was? Nee, bedankt!"*

Bovendien is voor wie met het hele gezin reist, zoals Marjorie en Nicolas van Ti' Piment met hun twee kinderen, zeker

Sentiers du Phoenix

"Telkens als ik na een reis thuiskom, zeg ik tegen mezelf dat de Ardennen uiteindelijk de plek blijft waar ik het mij het beste voel."

Julien van Sentiers du Phoenix

Globebloggers Laura en Seb

"In 2013 vertrokken we voor een reis van een jaar naar Latijns-Amerika. Veel mensen uit onze omgeving vroegen toen of we een blog zouden openen. Daar hadden we in het begin zelf helemaal niet aan gedacht, maar het idee baande zijn weg en we hebben de stap gezet om onze vrienden en familie op de hoogte te houden. We kregen er meer en meer plezier in om te schrijven en te bloggen in het algemeen, zodat we vijf jaar later voltijds blogger zijn. Het is beetje bij beetje zo gegroeid."

<https://lesglobblogueurs.com>

niet elke dag een feest! "We vormen een gelukkig gezin, maar ook ons leven is niet perfect. Geloof me vrij, ook wij foeteren op elkaar. Maar we hangen onze persoonlijke problemen niet aan de grote klok en smeren ons privéleven niet uit op de sociale media. Daarom zult u maar het mooiste deel van onze avonturen zien op de sociale netwerken. Maar in onze verhalen vertellen we dan weer wel over onze tegenvallers."

De Ardennen betoveren en verbazen, het is bevestigd!!

De bezoeker verbazen. De bezoeker betoveren. De Ardennen behoren tot de toeristische bestemmingen die nog onbekend zijn in het buitenland en zelfs soms afgekamd worden. Voor velen was het hun eerste ervaring op het legendarisch grondgebied, in het hart van Europa. Ariane is alvast onder de betovering gekomen: "Ik kom uit het zuiden en ben gewoon aan kreupelhout en door de zon verdorde aarde. In de Ardennen ontdekte ik het woud van de sprookjes. Het was mijn eerste nadere

kennismaking met deze immense ondoorzichtige en raadselachtige wouden, vol zeldzame dieren en vreemd geritsel, met deze duisternis en deze sfeer waarin legendes geboren worden. Wat mij vooral trof, was dat je talloze kilometers kon afleggen in het bos, zonder een woning, een weg of een mens tegen te komen. En dat er zoveel wilde dieren te zien waren. Ergens om een bocht een ree, een hert, een vos, een everzeug en haar frislingen tegenkomen, dat is echt magisch. Ik vond hier alles geweldig en dat meen ik echt. Niet alleen omdat de Ardennen mooi zijn, maar ook omdat ik door en door positief ben ingesteld en erg nieuwsgierig ben als ik reis. Een bestemming moet echt veel moeite doen om mij tegen te staan. Je wordt geen reisblogger als je niet van de wereld en zijn mensen houdt."

Ook Ti' Piment is vol lof! "Het was een uitstekende keuze. Tijdens onze uitstap naar de Belgische Ardennen kwamen we helemaal in de ban van dit 100% natuurlijk gebied. Ik herinner me nog onze

wandeling in het woud van Ninglinspo (Aywaille). We waren op slag verliefd. Het leek wel alsof we in een fantasiewereld waren beland, waar het licht zijn mooiste rol speelt in een theater in openlucht. We verwachtten bijna elk moment een kabouter of een elf te zien opduiken! De natuur is hier echt verbazend. De groene landschappen trekken aan je blik voorbij, zonder onderbreking. Het was zo fijn om al dat groen te zien en te voelen. Zowel op het platteland als in de stad of in het woud, werden we overstroomd door emoties. Maar wat ons ook trof, is de vriendelijkheid van de Ardenners. We

Julien van Sentiers du Phoenix

"Ik schrijf dolgraag en opende een blog toen ik in 2012 begon met lopen. Het leek eerder op een schriftje met verslagen over mijn loopwedstrijden dan op een blog, maar ik kreeg heel wat bezoekers. Twee jaar later trok de blog ook veel trailers aan. Van mijn kant had ik het gevoel dat ik creatief in een rondje bleef draaien omdat ik het enkel over het lopen had. Dus besliste ik om ook te gaan schrijven over mijn avonturen en outdoor sporten in het algemeen. Dat was in 2016. Het heeft zeker een jaar geduurd om mijn gemeenschap mee te krijgen in die radicale ommezwaai. Vandaag ben ik blij dat ik avontuurlijke reizen, lopen en outdoor activiteiten kan mixen."

www.sentiersduphoenix.be

hadden erg boeiende gesprekken over hun dagelijks leven. Kortom, we vonden het allemaal prachtig!"

De Globe Blogueurs betreuren maar één ding! "De frites! We hebben er veel te veel gegeten tijdens ons verblijf... Zonder dat iemand ons heeft verplicht natuurlijk. Serieus nu, betoverend en verbazend zijn twee criteria die heel goed passen bij de Ardennen. 'Verbazend' omdat we niet veel beelden hadden om ons de bestemming voor te stellen. 'Betoverend' omdat deze streek een apart gevoel oproept. Eenvoudige landschappen die ons fascineerden. De nevel die in het woud hangt en in een fractie van een seconde van sfeer verandert. Maar ook de sterke identiteit van deze regio, die nochtans over drie landen gespreid is."

De Ardennen zijn erg belangrijk voor Julien van Sentiers du Phoenix: "Telkens

als ik na een reis thuiskom, zeg ik tegen mezelf dat de Ardennen uiteindelijk de plek blijft waar ik het mij het beste voel. De wouden, de wilde natuur, hier kan je echt de knop omdraaien. Je moet gewoon de juiste plek weten te vinden. Enkele kilometers verder en je zit in een heel andere, ontspannende wereld. Vooral het Ardense woud kan dat, dat is zijn grootste kracht. A fortiori heb ik het dus erg moeilijk met de privébossen. Ik ben dol op Scandinavië, waar de natuur vrij toegankelijk is. Ik vind het zo jammer dat 80% van het Ardense woud in privéhanden is en vaak verboden is voor verkeer. Iedereen zou de mogelijkheid moeten hebben om te genieten van de bossen in hun geheel. Dat wil niet zeggen zomaar alles doen. Nee, gewoon het recht om er rond te zwerven. Er moet nog hard gewerkt worden aan de opvattingen om echt zorg te dragen voor de natuur en ze niet langer af te breken."

Kunst is er nooit genoeg

Drie nieuwe ruimtes om te ontdekken in
Durbuy, Marche-en-Famenne en Redu.

Laten we samen poolshoogte gaan nemen.

De groene provincie blijft niet achter wat Kunst met een grote K betreft. Het hele jaar door worden natuurlijke sites, galerijen of oude gebouwen ingenomen door kunstenaars: in Montauban (het centrum voor hedendaagse kunst, Centre d'Art Contemporain), in Saint-Hubert (abdijpaleis en openluchtmuseum Fourneau Saint-Michel), in Bastenaken (de Orangerie), in Herbeumont (de Saint-Rochkapel), in Aarlen (Beau Site en het Justitiepaleis), in Vielsalm ("S" Grand Atelier). Elke zomer organiseert de provinciale cultuurdienst er culturele routes.

Redu: Mudia

EEN SPEELSE ONDERDOMPELING IN DE KUNST: 300 ORIGINELLEN,
7 EEUWEN KUNST, 46 KUNSTBEWEGINGEN, 20 ZALEN, 4 VOOR PBM
TOEGANKELIJKE VERDIEPINGEN

Dit nieuw museumconcept is werkelijk fantastisch! Wie het met eigen ogen heeft gezien, komt zeker terug om de multimediale hoogstandjes van dit educatief kunstcentrum samen met zijn of haar ganse clan te beleven.

VOOR IEDEREEN, ANDERS

Liefhebber of beginnening, tiener of opa, iedereen komt aan zijn trekken in dit bad kunstgeschiedenis, dat elk op zijn eigen manier kan ervaren, popelend om al die indrukken te delen, de eigen kennis te toetsen, samen te spelen.

VAN DE GROTE NAMEN NAAR HET PLATTELAND

U bent in Redu, de stad van het boek, de ruimtevaart en de Lesse. De mooie rivier, die als grillig bekend staat, loopt door goed bewaarde dorpen, die zo uit de diepe bossen gerukt lijken en waar geen spoor te vinden is van een jachtig dagelijks bestaan. Een ideale plek voor al wie houdt van schoonheid ... gemaakt door de natuur of door mensenhanden.

Bruegel, Veronese, Rodin, Daumier, Picasso, Giacometti, Munch, Kandinsky, Warhol ... maar ook Ardense naturalisten, zoals Raty of Heintz met hun expressivistische en gekwelde trekjes, en andere wereldberoemde Belgen: Magritte, Alechinsky, Spilliaert, Van Dongen, Wouters, Hergé, Franquin... spreken hier met u af, in de beslotenheid van een groot huis, alsof u binnenstapt in het atelier van de creatieve maker. Om de drie tot vier jaar zullen nog andere grote namen tentoongesteld worden om het aanbod voor de bezoekers telkens te vernieuwen.

Elke kunstenaar heeft in zijn eigen eeuw en eigen wereld zijn eigen opvatting over kunst en het mooie. Maar wat is kunst en wat is mooi? Moet de kunstenaar de werkelijkheid weergeven of deze net ontvluchten? Moet hij ontroeren, bekritisieren of uitdagen? Is kunst ernstig? Al deze vragen krijgen een antwoord in het Mudia, dat u tegelijk helemaal ont-

spant. U weet niets van kunstgeschiedenis en filosofie zegt u al evenmin iets? Relax, u zal er heel wat opsteken terwijl u zich vooral amuseert.

NOOIT GEZIEN

Laten we nu binnengaan in het Mudia (**Musée didactique de l'Art**, didactisch kunstmuseum) dat ingericht werd in een oude pastorie naast het toeristisch infokantoor. In de winkel die al doet water-tanden, krijgt u een toegangsticket met een QR-code. Zo krijgt u al scannend in de expozalen alle info tijdens uw route. Maar er worden ook nog andere efficiënte middelen gebruikt om de werken te ontcijferen: korte teksten, filmpjes, quizzen, een chronologische opstelling, kleuren, geheugen- en waarnemingsspelen, ongewone voorwerpen, anekdotes ... al deze inventieve en interactieve 'systemen' leren u de werken 'lezen'. Ze geven toelichting bij de grote kunststromingen.

Hier staan de ingenieuze, vaak geavanceerde maar kinderlijk makkelijk te gebruiken technologieën, ten dienste van het werk. Ze zijn nooit nutteloos.

OVER KUNST EN TECHNOLOGISCHE KNOWHOW

Het hele Mudia-verhaal heeft een clou, die je nergens anders zal vinden. De meester van het huis had het plan opgevat om werk van Jeroen Bosch te 'animeren'. Kwestie van zichzelf plezier te doen, maar ook om ons wat te doen lachen. Dus gaf hij een gespecialiseerd bedrijf de opdracht om een geanimeerd werk van Hieronymus te maken. U kan nu in Redu dit grootse werk ontcijferen door het aan te raken, zonder u te doen berispen! Het is zeker vernieuwend, maar net als Janssen en Jansen zou ik

zelfs meer zeggen! Deze nieuwe kunstvorm, 'motion design' genoemd, is een subtiële mix van tekenfilmtechnieken en synthesesbeelden en brengt de vele personages die Bosch bedacht tot leven om zelf hun verhaal te vertellen.

Xavier Wielemans, de ontwikkelaar van deze interactieve middelen, geeft ons een woordje uitleg: *"Eric Nollet (verzamelaar en stichter van dit anders-dan-anders museum) had ons carte blanche gegeven. Samen met een team van deskundigen konden we een reeks media gebruiken om de bezoeker naar een verbeeldingswereld te voeren. Vanaf dat moment wil het publiek zelf verder gaan. Bijvoorbeeld het origineel van het werk gaan bekijken in het Museum voor Schone Kunsten in Brussel, om zijn eigen kennis te verdiepen."*

En we sluiten af met Karlin Berghmans, de jonge kunsthistorica en directrice van het Mudia: *"Kunst behoort niet alleen toe aan een elitepubliek van welgestelde, gecultiveerde mensen. Maar om daarvan overtuigd te worden, moet je naar het Mudia komen, de deuren durven openen van deze nieuwe 'toeristische trekpleister' om de wereld van de kunst anders te bekijken. Durven, om niet naast een leuke ontspannende ervaring voor het hele gezin te grijpen, om emoties te delen en allerlei verrassingen te beleven. En om alles samen te vatten, schetst een animatiefilm met personages uit de tentoongestelde werken de evolutie van de artistieke bewegingen. Hij werd speciaal voor het Mudia gedraaid en wordt aan de bezoekers en de kinderen vertoond op het eind van het parcours."*

Het museum huisvest ook, in het originele kader van een bibliotheek voor liefhebbers, een fijne kruidenierszaak en een gastronomisch café, met een groot buitenterras en als extraatje het uitzicht op een opmerkelijk landschap.

Abstract, PROVOCEREND EN met wat wrange humor

In de graanhoele van Durbuy (Halle aux blés) is een vaste ruimte ingericht rond kunstenaar Marcel Lucas. Zijn creaties worden per thema belicht, momenteel de portretten en naakten. Daarnaast loopt er tot 6 januari 2019 een nieuwe tentoonstelling van de abstracte beelden van Albin Courtois en de koddige karikaturen van Roland Breucker.

BEITEL EN POTLOOD: BEELDEN EN TEKENINGEN

'Beitel en potlood' schetst het verhaal van twee Belgische kunstenaars die, hoewel ze elkaars tegenpolen waren, toch hun hele leven boezemvrienden zullen blijven. Hun eindeloze en vaak leuke brieven – de ene bleef in Luik en de andere gaf les in Québec – getuigen van deze trouw.

Roland Breucker was vooral tekenaar, illustrator, affiche-ontwerper. Zijn trekken zijn scherp, zijn humor vlijmend. Maar zijn woordspelingen of zijn soms pikante tekeningen zijn nooit agressief. Als karikaturist werkt hij samen met dagbladen zoals Le Soir en met een uitgeverij, de Daily-Bul, die opgericht werd door twee kunstenaars van de Cobra-beweging (idealen van gelijkheid en alle macht aan de intuïtie).

Professor Albin Courtois geeft les aan het Luiks hoger instituut voor architectuur Saint-Luc, drukt zijn milde gemoedrust uit in zijn beeldhouwwerken met ronde vormen en beeldende elementen die altijd in perfect evenwicht verweven zijn. Zijn beeldhouwwerken zijn van gepolijste steen of van brons. Soms staat er het cijfer vijf op, als de vijf letters van het woord 'amour'. Deze ongewone leermeester leidde in zijn atelier erkende en even verschillende kunstenaars op als Gilbert Laloux, Paul Machiels, Robert Cahay en Serge Gangolf, die allemaal vertegenwoordigd zijn in deze tentoonstelling.

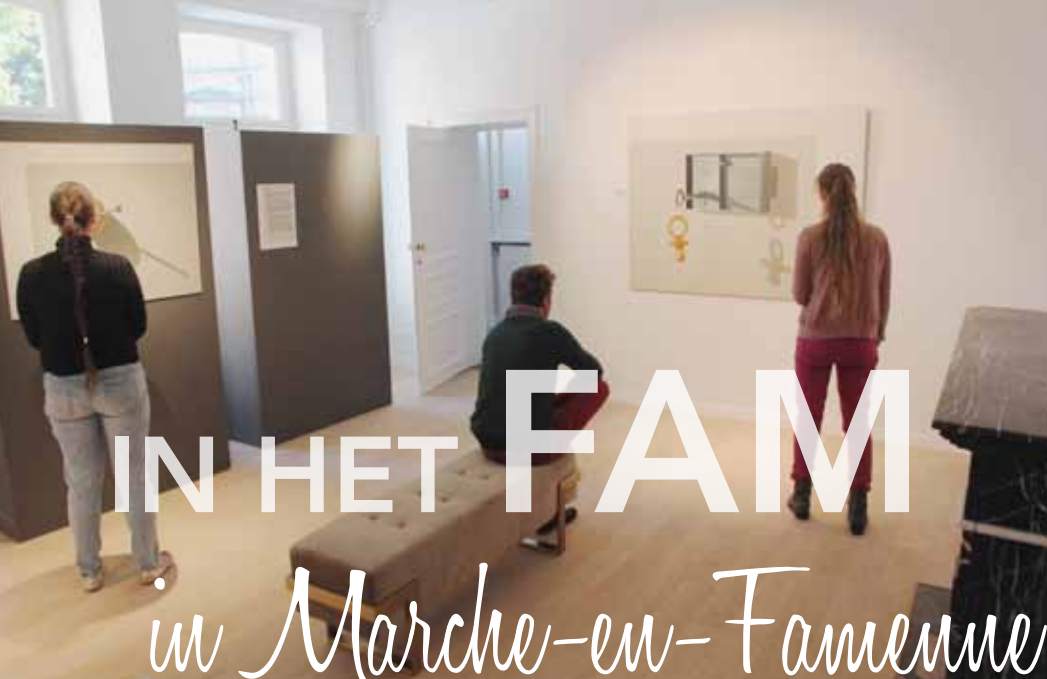
Durbuy – B1

Musée d'Art Moderne et Contemporain de Durbuy

Halle aux blés
rue Comte Théodule d'Ursel, 21
B6940 Durbuy
+32 (0)86 43 47 95
mamcd@durbuy.be

 Musée d'Art Moderne et
Contemporain de Durbuy

De **FAM** heeft een lift en aangepast sanitair. Voor groepen wordt echter aangeraden om de musea vooraf op de hoogte te brengen van uw bezoek.

juwelier Jean-Pierre De Saedeleer.

VAN DADAÏSME NAAR HYPER-REALISME

Het laatste deel van deze tentoonstelling belicht zijn reeks hyperrealistische werken, die hij tussen 1976 en 1977 maakte. Zijn originaliteit en zijn technische kwaliteit zijn onberispelijk. Achter deze koele en gladde beelden, stillevens in zekere zin, gaat een ontgoochelde, depressieve en bijna woedende ziel schuil. Maar een woede die altijd gevat zit in de vorm van verborgen boodschappen.

Kunsthistoricus en conservator van het museum Thibaut Cassart decodeert een van deze werken met een provocerende boodschap, een beetje in de opstandige geest van de dadaïsten (de dadabeweging duikt op tijdens de Eerste Wereldoorlog en verzet zich tegen de schijnheilige waarden van de moderne maatschappijen): *“De eerste blik ziet een krant en een luciferdoos, klaar om het papier in brand te steken”*. De historicus zal dieper gaan graven in de archieven van de schilder. *“In werkelijkheid zit in deze pagina van de Brusselse krant ‘Le Soir’ die de kunstenaar nauwgezet weergeeft, het artikel verborgen van een kunstcriticus over zijn werken. Dit schilderij zou dus een verborgen boodschap inhouden die rechtstreeks aan de journalist gericht is. De inhoud van het artikel is hem duidelijk niet echt bevallen.”*

Marche-en-Famenne – B2

Famenne & Art Museum

rue du Commerce, 17
B-6900 Marche-en-Famenne
+32 (0)84 32 70 60
fam@marche.be
www.famenneartmuseum.be

FAM (Famenne & Art Museum) is de nieuwe naam van het Musée de la Famenne. Het werd vergroot om minder lokale onderwerpen een plaats te geven in tentoonstellingen. Aanvullend op de vleugel uit de achttiende eeuw, die sinds 1990 gewijd is aan de geschiedenis van de Famenne, neemt het museum nu ook het aanpalend woongedeelte in. Dit gebouw uit de zeventiende eeuw werd omgebouwd tot zalen voor tijdelijke tentoonstellingen, maar ook als vaste ruimte voor de creaties van Remy Van den Abeele.

HET WERK VAN REMY VAN DEN ABEELE

Deze kunstenaar uit het Henegouws surrealistisch milieu is weinig bekend bij het grote publiek, maar staat hoog aangeschreven bij verzamelaars. Zijn bescheiden afkomst ligt ver af van de kunst-

wereld en niets bestemde hem voor deze carrière voor, waar hij vrij laat aan begint na een opleiding aan de academie voor schone kunsten van Bergen, onder de vleugels van de realistische schilder Louis Buisseret. De kunstenaar wordt al snel opgemerkt door boegbeelden van de Belgische surrealistische beweging zoals Magritte, of dichters-woordtovenaars als Scutenaire of Chavée. Remy Van den Abeele kan maar moeilijk afstand doen van zijn werken, die hij voorbehoudt voor verzamelaars die van zijn talent houden. Bovendien distantieert hij zich al snel van de commerciële circuits, die de schilderkunst doen verloederen. Dat is waarschijnlijk wat het museumteam ook wilde zeggen met zijn doelbewuste keuze van het werk voor de uitnodigingskaart.

We flaneren door de kamers die aan hem worden gewijd, als in het appartement van een verzamelaar, met de bibliotheek, het bureau, de zitkamer en het curiositeitenkabinet. In alle ruimtes hangt de overvloedige en eclectische productie van de kunstenaar. Diversiteit in inspiratie en in technieken: eerst surrealistisch, maar ook abstract, conceptueel, hyperrealistisch. Collages, schilderijen, tekeningen, foto's, sieraad-schilderijen die de vrucht zijn van een samenwerking met

Hulde aan Cézanne en zijn stillevens. Cézanne had het idee geopperd dat de natuur kan teruggebracht worden tot de kubus, een bol of een kegel. Van den Abeele houdt hem het beeld van een hyperrealistische appel voor, een bol die aan een schroef wordt opgehangen.

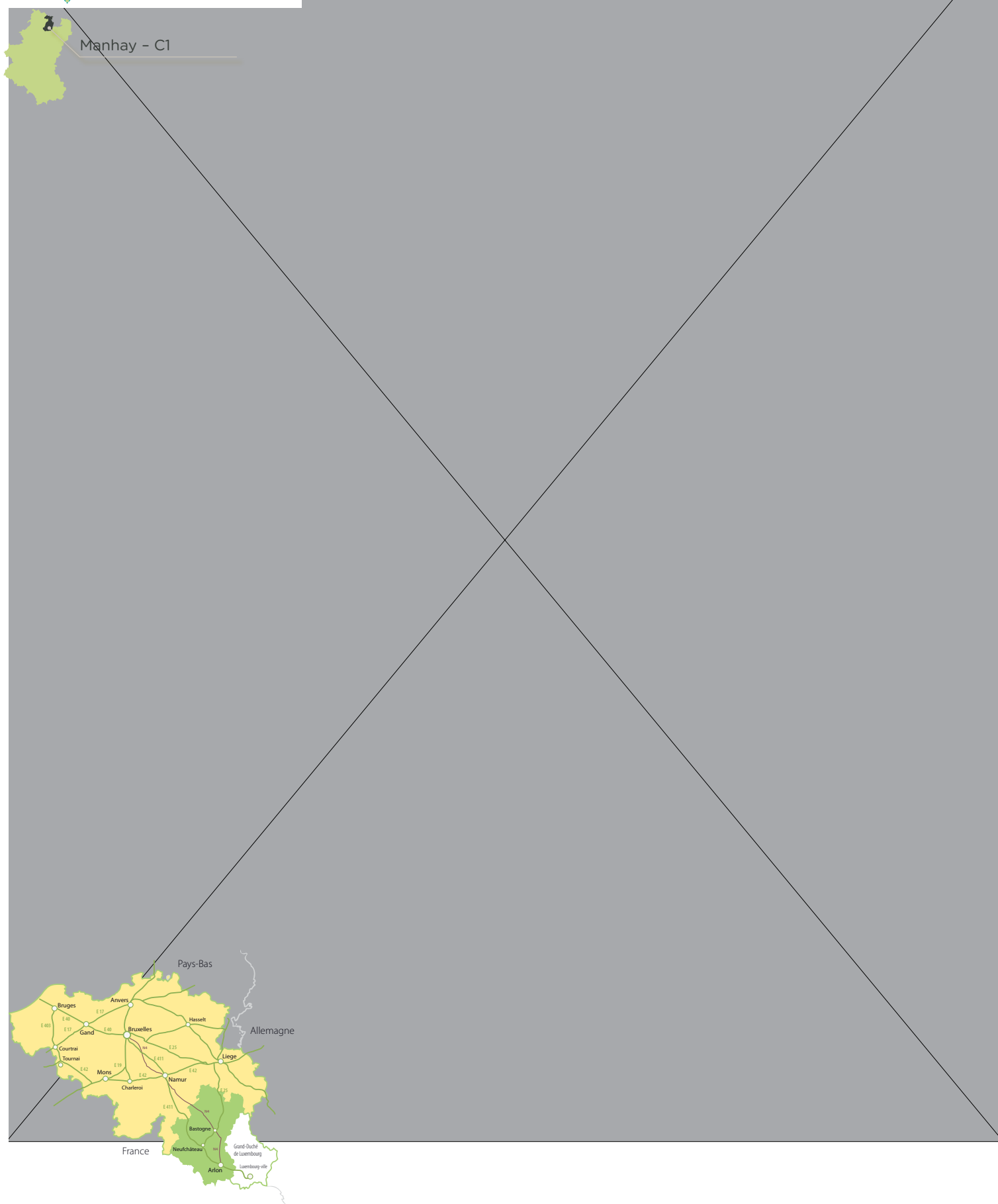
Save the date!

29/09/2018 > 02/02/2019:
Van den Abeele en rage. 1976-1977.

Maart 2019 > Augustus 2019:
Remy en Roland. Van den Abeele
versus Delcol.

Oktober 2019 > Februari 2020:
Landschappen van de Famenne.

Op deze kaart staan de locaties aangeduid die in dit nummer aan bod komen, elk met een referentiecode (bv.: Manhay C1, om ze vlotter te vinden).

DOE UZELF

GEWOON PLEZIER! ✕✕

Weet u wat mensen vooral komen zoeken in de Ardennen? Eens een heel andere omgeving natuurlijk, maar zeker ook een gevoel van welbehagen en gezelligheid. In een andere omgeving is het prettig bewegen, stappen, wandelen, ... Kortom, er op uit trekken. Maar voor velen is dat niet genoeg, zonder die momenten na de inspanningen die het lichaam goeddoen. Een lekker ambachtelijk biertje drinken, een praatje rond de open haard, de leukste herinneringen aan de voorbije dag ophalen, ... Zichzelf gewoon plezier doen, dus! En dat is wat wij u toewensen. Voor het nieuwe jaar en nog alle volgende.